Ҳисобот дар бораи иҷроиши стратегияи рушди бахши бонкӣ дар Тоҷикистон (солҳои 2010- 2015)

	Вазъи ҷорӣ	Амал/ислоҳот барои иҷро намудан	Вазорат, агентии масъул ва ғ.	Мӯҳлати иҷро	Кӯмаки техникии донор (агар чунин кӯмак расонида шавад)	Ҳолат
	I. Бахши бонкӣ					
	А. Сохтори ҳуқуқӣ					
1.	**БМТ** мустақилияти кофӣ надорад; Ваколатҳои БМТ оид ба назорати фаъолияти бонкҳо ва иҷозатномадиҳии онҳо аз Қонун "Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон" хориҷ карда шудаанд; зарур аст, ки ваколатҳои БМТ оид ба қабули чораҳои ҳифзи ҳуқуқ тақвият дода шавад; ваколатҳои БМТ оид ба пурзӯр кардани талаботи баҳодиҳии қарзҳои бонкӣ, танзими қарздиҳии вобаста дар бонкҳо, муайян кардани меъёри (талаботи)	• Ба Қонун "Дар бораи БМТ" аз рӯи тавсияҳои Барномаи Баҳодиҳии бахши молиявӣ (БББМ) тағйирот ворид карда шавад; нигаред: Замимаи А тавсияҳои муфассал барои ворид намудани тағйирот ба қонун. • Қонуни аз нав баррасишуда "Дар бораи БМТ" мутобиқи стандартҳои байналхалқӣ омода карда шуда, ба Парламент пешниҳод гардад.	Бонки миллии Тоҷикистон (БМТ), Дастгоҳи иҷроияи Президент (ДИП), Парламент	соли 2010 нимаи дуюми соли 2010	Хазинаи байналхалқии Асъор (ХБА), Бонки Ҷаҳонӣ ва Ташаббуси ислоҳот ва тақвияти бахши молиявӣ (БҶ) (FIRST ТА.)	Тағйиротҳо моҳи августи соли 2009 тасдиқ шуда буданд. Баъзе аз тағйироту иловаҳои пешниҳодшуда дохил нашудаанд. Бо дастгирии ХБА соли 2010 барои пурра аз нав баррасӣ кардани Қонун "Дар бораи БМТ" чораҳо андешида мешаванд.

	муносибу дахлдор, маъқул донистани харидории миқдори муайяни саҳмияҳои бонкӣ, танзими сармоягузориҳои бонкҳо ба дигар шахсони ҳуқуқӣ ва таҳияи маҷмӯи қонунҳои муосири идорасозии бонкҳо нокифоя мебошанд, ваколатҳои БМТ оид ба назорати маҷмӯӣ низ нокифоя мебошанд, заминаи ҳуқуқӣ барои фаъолияти Кумитаи сиёсати пулӣ вуҷуд надорад ва муносибату ҳамкориҳои институтсионалии мутақобилаи байни амалиёти монетарӣ ва фискалӣ равшан муайян нашудаанд, ҳимояи ҳуқуқҳои кормандони БМТ ҷавобгӯи талабот нест, заминаи ҳуқуқӣ барои ҳаллу фасли бархӯрди манфиатҳо дар					

	БМТ нокифоя аст; пурзӯр кардани махфият зарур мебошад.					

1. Афзалиятҳо бо ду тарз нишон дода шудаанд: якум пайдарпай (маъмулан, вазифаҳои аз ҳама аввалиндараҷа дар навбати аввал баррасӣ карда мешаванд); дуюм, тавре ки дар нақшаи амалкард бо ҳарфи сиёҳ нишон дода шудааст.

	Вазъи ҷорӣ	**Амал/ислоҳот барои иҷро намудан**	**Вазорат, агентии масъул ва ғ.**	**Мӯҳлати иҷро**	**Кӯмаки техникии донор (агар чунин кӯмак расонида шавад)**	**Ҳолат (то 1 сентябри соли 2009)**
2.	Тартиби амали ҳимояи ҳуқуқ **<u>барои бонкҳо</u>** ҳамеша муттасил татбиқ намегардад ва он пурра шаффоф нест; тартиби муфлисшавии бонкҳо дар Қонун “Дар бораи муфлисшавӣ” ба таври кофӣ равшан нишон дода нашудааст: барои бонкҳо тартиби алоҳидаи ҳимоя зарур аст; барои маъқул	• Ба Қонун “Дар бораи фаъолияти бонкӣ” мутобиқи тавсияҳои БББМ тағйирот ворид карда шавад; ниг.замимаи А оид ба ҷузъиёти тавсияҳо барои тағйиротҳои ҳуқуқӣ. • Баҳодиҳии қонун бо тағйироти ба он воридшуда иҷро карда шавад ва ҳангоми зарурат	БМТ, ДИП, Парламент	соли 2010 нимаи дуюми соли 2010	Хазинаи байналхалқии Асъор (ХБА), Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA.)	Қонуни нав моҳи майи соли 2009 қабул шудааст.

	донистани қарзҳои калон ва хавфнок назорати қатъӣ лозим аст; заминаи ҳуқуқӣ барои назорати масъалаи бархӯрди манфиатҳо (этикаи хидматӣ) ҳангоми қарздиҳии инсайдерӣ ва вобаста кофӣ нест; дар бонкҳои давлатӣ бояд аудити ҳарсолаи берунӣ гузаронида нашавад; маҳдудиятҳо барои таъсиси филиали бонкҳо ниҳоят маҳдудкунанда аст, ки он дастрасии шахсони воқеӣ ва корхонаҳоро ба хизматрасониҳои молиявӣ камтар мегардонад.	нақша тартиб дода шуда дар он мӯҳлати ворид кардани тағйироти минбаъда нишон дода шавад.				
3.	Ҳадди аксари муайяншудаи **<u>суғуртаи амонатҳо</u>** муқаррар нашудааст; суғуртаи амонатҳо бояд ба саҳмиядорони бонк ва	• Ба Қонун “Дар бораи суғурта кардани амонатҳо” мутобиқи тавсияҳои БББМ тағйирот ворид карда шавад; ниг. Замимаи А	БМТ, ДИП, Парламент	Нимсолаи дуюми соли 2010	Бонки Ҷаҳонӣ (кӯмаки якуми техникӣ) (FIRST TA)	Лоиҳа омода шудааст ва айни замон ба расмият даровардани он дар ҳоли анҷомёбист.

	тарафҳои ба онҳо алоқаманд дахл надошта бошад, мӯҳлати ҷуброн кардани суғурта ба амонатгузорон пешбинӣ нашудааст, намояндагони бонки тиҷоратӣ бояд аз ҳайати шӯрои идоракунандаи фонди суғуртаи амонатҳо бароварда шаванд, то ки ба сӯиистифодаи мақоми хидматӣ роҳ надиҳанд, сиёсати сармоягузории фонд ба кафолат ниёз дорад; гирифтани қарз аз Ҳукумат дар ҳолатҳои фавқулода танҳо дар сурати нокифоя будани маблағҳои фонд иҷозат дода шавад, то амонатҳои суғурташудаи бонки муфлисшуда пӯшонида шавад, гирифтани қарз аз бонкҳои тиҷоратӣ ба фонд иҷозат дода	тавсияҳои муфассал оид ба ворид кардани тағйирот ба қонун				

	намешавад.					
4.	Набудани қонун дар бораи мубориза ба муқобили қонунигардонии даромадҳои бо роҳи ғайриқонунӣ ба даст омада (қонун дар бораи софкории пул)	Қонун дар бораи софкории пул ба Парламент пешниҳод карда шавад.	ДИП, БМТ	Семоҳаи чоруми соли 2010	БҶ, Раёсат оид ба маводи нашъаовар ва ҷинояткории СММ, ХБА(БҚТ – барномаи қарзи тамдидшуда), БТТА	Гурӯҳи корӣ дар ҳайати намояндагони вазорату идораҳои масъул лоиҳаи қонунро баррасӣ менамояд. Баъдан лоиҳа барои баррасӣ ба Парламент ирсол мегардад.
5.	Қонунҳое, ки **<u>қарздиҳии таъминшударо</u>** танзим мекунанд, дар аксари мавридҳо ба ҳамдигар монанд ва ё мухолифи якдигар мебошанд. Ин гуна номутобиқатӣ бесарусомониро ба миён оварда, амали гарави амволро заиф мегардонад. Расмиёти бақайдгирии моликият ва татбиқи маҷбурии қонунҳо дар бисёр ҷойҳо суст ба роҳ монда шудааст мебошад. Ин гуна расмиёт бинобар мавҷудияти якчанд	• Ҳаматарафа баҳо додани заминаи ҳуқуқӣ ва ниҳодии (институтсионалии) қарздиҳии таъминшуда, аз ҷумла омӯзиши муфассали фаъолияти мақомоти бақайдгиранда, ки манфиатҳоро барои таъмини амволи манқул ба қайд мегиранд, ба охир расонда шавад. • Дар бораи	БМТ, ДИП, Вазорати адлия, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ (барои қонуни баҳодиҳӣ)	соли 2010 соли 2010	Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA.)	Лоиҳаи ҳуҷҷат барои баҳодиҳӣ ва вариантҳои стратегӣ омода шудааст ва ҳоло мавриди омӯзиш қарор дорад

	қонуне, ки ҳамон як масъаларо танзим мекунанд, мушкил ва норавшан мебошад. Низоми ягонаи бақайдгирии ҳуқуқҳои моликият ва амалҳои ба он вобаста вуҷуд надорад. Вобаста аз шакли моликият дар рафти бақайдгирӣ ташкилотҳои зиёде иштирок менамоянд. Маълумоте, ки дар мақомоти бақайдгирии моликият мавҷуд аст, ба аҳли ҷомеа дастрас нест. Тартиби берун кардани шахсоне, ки аз ҳуқуқи бозхариди моликияти ба гаравгузошта маҳрум шудаанд, дуруст муайян нашудаст. Дар Қонун “Дар бораи баҳодиҳии арзиш” нишон дода шудааст, ки арзиши моликиятро бо мақсади қарздиҳӣ мақоми давлатӣ муайян мекунад, ки он	муроҷиат ба Бонки ҷаҳонӣ барои таҳияи ҳисобот оид ба риояи стандартҳо ва кодексҳои ҳуқуқҳои кредиторҳо қарор қабул карда шавад. • Ҳуҷҷат бо нишон додани вариантҳои стратегӣ ва нақшаи амалкард барои гузарондани ислоҳот омода карда шавад. • Нақшаи амалкард иҷро карда шавад.		соли 2010 Солҳои 2010-2013	Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA.) Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	

	ба бонкҳо ва муштариён пешниҳод мегардад. Дар ҷумҳурӣ бозори сертификатҳои истифодаи замин вуҷуд надорад ва бинобар он ин гуна шаҳодатномаҳо ба сифати гарав истифода шуда наметавонанд.					
	Б. Ислоҳоти низоми танзим					
6.	**<u>Низоми пардохт:</u>** Дар Низомномаи № 98 "Дар бораи ташкили ҳисоббаробариҳои байнибонкӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон" мӯҳлати анҷоми ҳисоббаробариҳо, зарурати ҳимояи ҳуқуқии низом аз муфлисшавии иштирокдорони низом ва аз сари вақт мусодира кардани амволи гарав ё амволи бинобар зарурати	Ба Низомномаи №98 мутобиқи тавсияҳои БББМ тағйирот ворид карда шавад; ниг. ба Замимаи Б тавсияҳои муфассал оид ба ворид кардани тағйирот ба санадҳои меъёрӣ.	БМТ, Хазинадории Вазорати молия (оид ба истифодаи имзоҳои электронӣ ва ҳуҷҷатҳо дар низомҳои пардохт ва ҳисоббаробарӣ)	Семоҳаи дуюми соли 2010	Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA.)	Лоиҳаи Низомномаи №98 омода шудааст, ки он дар айни замон мавриди баррассӣ қарор дорад Қоидаҳои амалигардонии пардохтҳои электронӣ тавассути низоми пардохтии Бонки миллии Тоҷикистон қабул гардид.

	анҷом додани пардохт ба гаравгузошта; қоидаҳои дастрасӣ ба низом ва қоидаҳои истифодаи имзои электронӣ ва ҳуҷҷатҳои электронӣ дар низоми пардохт ва ҳисоббаробарӣ муайян нашудаанд					
7	<u>**Ба таснифи дороиҳо**</u> талабот ба афзоиши андозаи сармоя ва фоида ба таври бояду шояд инъикос нашудааст: бонкҳо ин қоидаҳоро махсусан нисбат ба қарзҳои инсайдерӣ суст риоя мекунанд.	Назорат пурзӯр карда шуда, рахнагиҳо пӯшонида шаванд, дар тасниф ва қоидаҳо сифати ҳақиқии қарзҳо нишон дода шавад.	БМТ	доимо	USAID	
8	Тартиби иҷозатномадиҳӣ ба усулҳои бунёдии (асосии) Базел мувофиқат намекунад. **[ОБП стр.19, ОП 3] [УАБ саҳ. 15 УАЗ]**	Аз нав дида баромадани тартиби иҷозатномадиҳӣ бо мақсади ба усулҳои асосии Базел мувофиқ кардани он бо назардошти тағйиротҳои дар боло зикршуда ба санадҳои	БМТ	соли 2010	USAID, Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA)	

9		меъёрӣ бо роҳи дида баромадан ё ҷорӣ кардани: i) қоидаҳои иҷозатномадиҳӣ ва муқаррароти меъёрии дахлдор, ки ақаллан сохтори корпоративӣ, нақшаи бозаргонӣ, талаботи мутобиқати қоидаҳо ва идораи хавфҳои довталабони қарзҳоро муайян мекунад, дар кадом ҳолатҳо амали иҷҷозатнома боз дошта мешавад ва кай иҷозатнома бозхонд мешавад. ii) нашри дастурамалҳо доир ба қоидаҳои иҷозатномадиҳӣ. Таҳия ва амалӣ кардани барномаи таълимӣ оид ба қоидаҳои иҷозатномадиҳӣ		Солҳои 2010-2011	USAID	
9	БМТ дорои режими маҳдуди	Муқаррароти меъёрӣ оид ба фаъолияти	БМТ, ВМ (оид ба назорати маҷмӯӣ)	соли 2010	USAID, Бонки	Лоиҳаи муқаррароти меъёрии “Иҷозат оид

	танзимкунандаи фаъолиятҳои сармоягузории бонкҳо мебошад. Низоми қаблан аз тарафи мақомоти назорат маъқул донистани сармоягузориҳо дар доираи лимит вуҷуд надорад ва ҳамзамон меъёрҳо (талаботҳо) –и дар Низомнома муқарраршуда, ки аз рӯи он мувофиқати сармоягузориҳо баҳогузорӣ мешавад, низ вуҷуд надорад, **[УАБ саҳ. 21 УАБ5]**	сармоягузории бонкҳо бо назардошти тағйироти ба санадҳои ҳуқуқӣ воридшуда, ки дар боло зикр гардид, омода карда шавад. Муқаррароти меъёрӣ бояд ин чизҳоро дар бар гиранд: i) тартиби ҳисоботдиҳӣ оид ба фаъолияти сармоягузорӣ ii) меъёрҳо барои гирифтани розигии зарурии пешакӣ; iii) меъёрҳо сармоягузориҳои мусоид; 4) Ҳамроҳ кардани сармоягузориҳо ба назорати маҷмӯӣ;			Ҷаҳонӣ (FIRST TA.)	ба додани қарзҳои калон ва сармоягузориҳо ба ташкилотҳои қарзӣ" омода гардид.
10	БМТ ба таври номунтазам нисбат ба бонкҳое, ки талаботҳои мақбулро иҷро накарданд, махсусан нисбат ба бонкҳое, ки сармояи кофӣ надоранд, чораҳои ҳуқуқӣ истифода	Мутобиқи тағйиротҳо ба Қонун "Дар бораи фаъолияти бонкӣ" мудохилаи БМТ зарур аст, агар БМТ чунин ҳисобад, ки амният ва устувории бонк зери хатар қарор дорад. БМТ муқаррароти		соли 2010	ХБА, (БҚТ) USAID, Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA)	

	мекунад **.[УАБ саҳ.38, УА 22]**	меъёрӣ таҳия менамояд, ки раванди тадбирҳои муосири ҷавобии ислоҳотиро, ки ҳолатҳои махсус, ба монанди нокифоягии сармояро ба миён овардаанд, муайян мекунад. Дар муқаррарот дақиқан ишорат карда мешавад, ки амалҳои БМТ саривақтӣ ва пешгӯишаванда буда, нисбат ба тамоми бонкҳо истифода карда мешаванд[2].				

2. Дар ин муқаррарот бояд, масалан, муайян карда шавад, ки агар бонк сармояи кофӣ надошта бошад, он гоҳ ба бонк иҷозат дода намешавад, ки дороиҳои бо хавф андозашудаи худ ва бандҳои моддаҳои ғайритавозуниро дар як сол аз 5% зиёд намояд, меъёри фоизии амалкунандаи амонатҳоро, ки аз қурби миёнаи бозории амонатҳо зиёд мебошад, пардохт намояд, саҳмия харидорӣ кунад, ба саҳмиядорон суд (дивиденд) ҳисоб карда пардохт намояд ва дар муомила бо шахсони вобастаи бонк иштирок намояд. Агар бонк то андозаи муайян ё ниҳоӣ капитализатсия нашуда бошад, он гоҳ ҷалби амонатҳо (аз ҷумла, кушодани ҳисобҳои нави амонатӣ ва пурра кардани ҳисобҳои мавҷуда), сармоягузорӣ ба сармояи саҳомӣ ё коғазҳои қиматноки дигар шахсони ҳуқуқӣ, зиёд кардани дороиҳои бо хавф андозашуда ва бандҳои моддаҳои ғайритавозунӣ беш аз 1,25 фоиз дар се моҳ, зиёд кардани музди кор ё шаклҳои дигари пардохт ё додани мукофотпулӣ ба ягон роҳбар ё корманд ва додани ягон маблағи аз 1 фоизи дороиҳои умумӣ зиёд ба ягон шахси вобастаи бонк бидуни розигии мақомоти назорат ба бонк иҷозат дода намешавад.

	Вазъи ҷорӣ	Амал ё ислоҳот барои иҷро намудан	Вазорат, агентии масъул ва ғ.	Мӯҳлати иҷро	Кӯмаки техникии донор (агар чунин кӯмак расонида шавад)	Ҳолат (то 1 сентябри соли 2009)
11	Дар қонуни мавҷуда ва дар муқаррароти меъёрӣ ба равандҳои идорасозии хавфҳои бонкӣ кам таваҷҷӯҳ зоҳир шудааст, ба истиснои иқтибосҳо аз Низомномаи № 96 “Дар бораи назорати дохилии бонк”, ки аз роҳбарияти бонк андешидани чораҳоро оид ба “ҳамаи хавфҳои ба қарибӣ муайяншуда” талаб мекунад. Ба ин сиёсати қарзии бонкҳо, хавфи бозор, хавфҳои ҷуғрофӣ ва дигар хавфҳо дохил мешаванд. Бештари бонкҳо низоми технологияи иттилоотие, ки барои муайян ва андозагирӣ кардани хавфҳо имкон диҳад, надоранд. **[УАБ саҳ.25, УА 11,12,13]**	Омода намудани муқаррароти меъёрӣ вобаста ба идорасозии хавф, ки ин чизҳоро дар назар дорад: 1) талабот оид ба мавҷудияти низоми технологияи иттилоотие, ки барои муайян ва андозагирӣ кардани хавфҳо имкон медиҳад; 2) раванди дохилӣ ва тартиби баҳодиҳии хавфҳо, назорат ва аудити дохилӣ; 3) идорасозии хавфҳои қарзӣ; 4) хавфи нархи дороиҳо; 5) хавфҳои вобаста ба қурби мубодила; 6) хавфи пардохтпазирӣ; 7) хавфи ҷуғрофӣ.	**БМТ**	соли 2010	USAID. Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA)	

12	Низомномаи амалкунандаи № 132 "Дар бораи қарздиҳии вобаста" ба Усулҳои асосии Базел қисман мувофиқат мекунад, зеро БМТ ваколат надорад талаб кунад, ки маблағҳои ба тарафҳои вобаста додашуда, ки аз маблағи муайян зиёданд, аз тарафи Раёсат маъқул дониста шаванд. Дар Низомнома оид ба манфиатҳои доираҳои алоқаманди бозаргонӣ ҳеч чиз гуфта нашудааст. Ғайр аз ин БМТ бояд ин маблағҳоро ҳангоми ҳисобу китоби сармояи меъёрӣ ба танзим дарорад. **[УАБ саҳ.24 УА10]**	Ба Низомномаи №132 оид ба қарздиҳии вобаста тағйирот ворид карда шавад, то: 1) Раёсат қарзҳои муайянеро, ки маблағи онҳо аз ҳадди муайяни қарзии муқарраркардаи БМТ зиёд мебошад, ҳатман мақбул шуморад; 2) шахси (шахсони) бо бонк алоқаманд дар рафти муҳокима ва қабули қарор иштирок накуна(н)д; 3) аз сармоя тарҳ кардани маблағи қарз бо манфиатдорӣ; 4) дар бораи гарави ҳатмӣ ҳангоми қарздиҳӣ бо манфиатдорӣ; 5) ба манфиатҳои алоқамади бозаргонӣ ва инчунин саҳмиядорон татбиқ карда шавад; 6) ба БМТ иҷозат дода шавад, ки он бонкҳоеро, ки қарздиҳӣ бо манфиатдориро амалӣ мекунанд, муҷозот намояд ва ҷарима бандад.	**БМТ**	соли 2010	USAID, Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA)	Лоиҳаи Дастурамали №132 "Дар бораи тартиби танзими фаъолияти бонкҳо" омода гардидааст ва дар он ҳамаи эродҳо нисбат ба усулҳои асосии Базел ба назар гирифта шудаанд. Ҳамчунин ниг. моддаи 33 Қонуни №524 "Дар бораи фаъолияти бонкӣ", ки 19 .05.с.2009 қабул шудааст.
13	Дар бораи амалиёти	Ҳамаи расмиёти зарурии иҷозатномадиҳӣ ба бонкҳои	БМТ	соли 2010	USAID	

	филиалҳои бонкҳои хориҷӣ дар Тоҷикистон айни замон ягон тартиби баҳодиҳии он, ки мақоми дохилии назорат дар кишвари бақайдгирии бонки хориҷӣ назорати маҷмӯиро истифода мебарад ё не, мавҷуд нест. Дар асл мақомоти назорат дар кишвари бақайдгирии бонкҳои хориҷӣ ҳамдигарро оид ба амалиётҳои бонкии бонкҳои худ дар Тоҷикистон хабардор намекунанд, сабаби ин пеш аз ҳама дар он аст, ки ин гуна амалиёт хеле маҳдуд буда, дар айни замон назорати бехатари онҳо ба пуррагӣ кафолат дода намешавад. Аммо бо баробари таъсиси филиали бонкҳои хориҷӣ ва васеъ шудани доираи амалиёти онҳо вазъият метавонад тағйир ёбад. **[УАБ саҳ.43 УАБ, УА251**	хориҷӣ таҳлил карда шавад, то ба мукаммалии онҳо боварӣ ҳосил гардад, ки онҳо илова бар ин таҳлили мутобиқат ба талаботи моликони ниҳоӣ ё ҳақиқии довталабонро барои гирифтани иҷозатнома ва тафтиши шаффофияти сохтори ташкилот ва кафолати назорати босамар, ки мақоми назорати мамлакати бақайдгирии бонки хориҷӣ анҷом медиҳад, аз ҷумла назорати шоистаи ҳамаҷониба ва таъмини ҳамкориҳои босамарро бо мақоми назорати кишвари бақайдгирии бонки хориҷӣ пешбинӣ менамоянд. Дар бораи назорати маҷмӯӣ бо мақомоти назоратии кишвари бақайдгирии филиали бонкҳои хориҷӣ, ки дар Тоҷикистон филиал доранд, Ёддошти тафоҳум ба имзо расонида шавад. Байни довталабони ояндаи иҷозатномаҳо ва мақомоти назоратии кишвари бақайдгирии довталабон дар марҳилаи иҷозатномадиҳӣ			Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA)	

		равобити расмӣ барқарор карда шавад ба филиали бонкҳои хориҷӣ иҷозатнома танҳо дар ҳолате дода шавад, ки агар мақомоти назоратии кишвари шахси довталаб бо БМТ барои назорати ширкати фаръӣ, шӯъба ё филиали бонки хориҷӣ Ёддошти тафоҳум ба имзо расонад.				
14	Заминаи меъёрию ҳуқуқии назорати маҷмӯӣ ҳанӯз ташкил нашудааст. **[ОБП ст.13 и ст.35, ОП 20]**	Мутобиқи тағйироти ба Қонун “Дар бораи фаъолияти бонкӣ” воридшуда, гузаронидани назорати маҷмӯӣ талаб карда шавад; доир ба ин масъала низомномаи дахлдор омода карда шавад.	БМТ, Вазорати молия	соли 2010	USAID, Бонки Ҷаҳонӣ (FIRST TA)	Иҷро шудааст. Қарори Раёсати БМТ №197 аз 21 июни соли 2007 “Дастурамалҳо оид ба роҳнамоии маҷмӯӣ” тасдиқ гардид. Баъд аз қабули қонуни тағйирдода “Дар бораи фаъолияти бонкӣ” ба ин дастурамалҳо тағйирот ворид гардид (боби 5,

						моддаи 52, **қисми 1)**
	B. Назорати бонкӣ					
15	Назорати бонкие, ки ба усулҳои асосии Базел кам мутобиқат дорад.	1. иҷрои усулҳои асосии Базел пас аз қабули низомномаҳои нав баҳо дода шавад; 2. нақшаи амалкард бо нишон додани мӯҳлати иҷрои тавсияҳои шарҳи ПАБ (BCP) омода карда шавад; 3. нақшаи амалкард аз рӯи тавсияҳои ПАБ иҷро карда шавад.		соли 2010 семоҳаи 2-4 соли 2010 солҳои 2011-2015	USAID	
16	Рушди босуръати амонатҳо ва қарзҳо, аз ҷумла қарзҳои бахши кишоварзӣ; набудани идорасозии хавфҳо дар бонкҳо; афзоиши додани қарз бо доллар; ноогоҳии бонкҳо ва қарзгирандагон аз хусуси хавфҳои қарзие, ки бо қурби мубодила вобастаанд.	• Мониторинги амиқи сифати қарзҳо, захираҳои бонкҳо; ва қабули чораҳои ислоҳӣ ҳангоми зарурат.	**БМТ**	Идома дорад	USAID	Мутобиқи қарори БМТ № 179 аз 22 майи соли 2009 нақшаи амалкард оид ба татбиқи тадбирҳои кӯтоҳмӯҳлати зиддибӯҳронӣ тартиб дода шудааст. Тибқи қарори БМТ № 37 аз 9 феврали

						соли 2009 бо мақсади мӯътадил сохтани бозори дохилии асъор, инчунин мониторинги пардохтпазирии бонкӣ Комиссияи фавқулода ташкил дода шудааст.
17	БМТ аз кӯмаки маблағгузорикардаи ЮСАИД манфиати зиёд ба даст овард. Татбиқи тағйиротҳои пешниҳодшаванда ба қонун, ки дар боло ишора шуд ва муқаррароти зарурии меъёрӣ, ки ба ин тағйиротҳо алоқамананд, аз БМТ фароҳам овардани шароиту имконоти иловагиро талаб мекунанд.	Нақшаи таълим ва зиёд намудани имконот омода гардад ва мазмуну мӯҳтаво ва роҳҳои амалӣ намудани он дар соҳаҳои зерин муайян карда шавад: 1) тартиби иҷозатномадиҳӣ; 2) талабот ба идорасозӣ; 3) низоми назорат кардани хавфҳо; 4) назорати маҷмӯӣ; 5) сиёсати ифшои иттилоот; 6) интишори маълумот дар бораи вазифаҳои БМТ ва раванди		соли 2010 Солҳои 2010-13	USAID, Ба кӯмаки нави техникӣ зарурат аст.	

		назорат; 7) назорат кардани низоми пардохт; 8) масъалаҳое, ки доир ба назорат дар маҳалҳо ва назорати фосилаанҷом ба миён меоянд, инчунин масъалаҳое, ки зимни вохӯрии кормандони назорати бонкии БМТ бо аъзои раёсати бонкҳо ба миён гузошта мешаванд; 9) истифодаи аудиторони берунӣ аз тарафи БМТ; 10) гурӯҳбандии дороиҳо ва ташкили захира барои пӯшонидани талафот; 11) қарз ба шахсони вобаста; 12) чораҳои саривақтии ислоҳотӣ Амалӣ намудани нақшаи таълим ва зиёд намудани имконот		Солҳои 2010-2015		
Г. **Идорасозӣ дар БМТ**						
18	Тавре дар боло дар қисмати ба масъалаҳои	Мутобиқи тағйиротҳои ба Қонун дар бораи БМТ	БМТ	Июни 2010	ХБА (БҚТ)	

	қонунгузорӣ бахшидашуда ишора шуд, муқаррароти возеҳу равшан дар бораи масъалаи бархӯрди манфиатҳо дар БМТ мавҷуд нест; Раёсат, роҳбарият ва ҳайати кормандони БМТ ӯҳдадор нестанд маълумотро дар бораи авуарҳои шахсии худ, инчунин дар бораи авуарҳои аъзои хонаводаи худ дар муассисаҳои молиявӣ ифшо намоянд; аз онҳо талаб карда намешавад, ки қарорҳои расмиеро, ки ба ин муассисаҳо дахл доранд, рад кунанд.	воридшуда, ки дар боло зикр шуданд: 1) дар сомонаи БМТ феҳристи манфиатҳои тиҷоратии аъзои Раёсат ва роҳбарияти олии БМТ ташкил карда шавад; 2) татбиқи сиёсате, ки аз мансабдорон ҳангоми қабули қарор дар бораи масъалаҳои бархӯрди манфиатҳо канораҷӯиро тақозо мекунад, ва 3) интишор ва ба аҳли ҷомеа расонидани кодекси рафтор ва механизми риоя шудани он		2011 2011 2011	Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст	

19	Ҳайати (аъзои) Раёсати БМТ ҳанӯз пурра таъин нашудааст.	**Ҳамаи аъзои Раёсати БМТ, аз ҷумла се аъзои кумитаи иҷроия ба мӯҳлати муайян таъин карда шавад.**	БМТ	июни 2010	ХБА (БҚТ)	
20	Баровардани кафолату гаравнома аз рӯи қарзҳои бахши пахтакорӣ ва пешниҳоди маълумоти нодуруст аз тарафи Бонки миллии Тоҷикистон камбудиҳоро дар мавриди вазифаҳои аудити дохилӣ, Шӯрои нозирон ва умуман дар идорасозии БМТ ошкор сохт.	Ҳисоботдиҳии БМТ пурзӯр карда шавад; Гузаронидани аудити семоҳаи ҳисоботҳои молиявии БМТ ва гузаронидани ҷалсаҳои Шӯро; Таъсис додани Кумитаҳои Шӯрои БМТ, аз ҷумла кумитаи аудит; Мутобиқи қонуни нави БМТ аз додани қарзҳои нав ба бахши хусусӣ, ба истисноӣ додани қарз барои пурра кардани пардохтпазирӣ ё дар ҳолатҳои тамоман бад шудани вазъи молиявии бонкҳо ё муфлисшавии онҳо (қарздиҳандаи сатҳи ниҳоӣ) худдорӣ карда шавад.	БМТ	2010 Доимо, июни 2010 Иҷро шуда истодааст	ХБА, SECO (БҚТ) ХБА (БҚТ) ХБА (БҚТ)	

21	БМТ воситаҳо ва нармиятро дар татбиқи сиёсати пулию қарзӣ маҳдуд кардааст.	Низомнома дар бораи ташкили хизматрасонии пулакӣ ва ҳафтрӯза аз рӯи амонатҳо, ки БМТ дар он ба сифати хизматрасони ягонаи амонатҳо дар бонкҳо хизмат мекунад, қабул карда шавад.				
22	Қонуни БМТ вазифадор менамояд, ки ақаллан як моҳ пеш аз ворид кардани тағйирот ба меъёрҳои мақбул (пруденсиалӣ) огоҳинома фиристода шавад. Бо вуҷуди риоя гардидани ин муқаррарот, тағйиротҳои пешниҳодшуда аз тарафи бахши бонкӣ ҳаматарафа баҳо дода нашудаанд. [DMP саҳ. 22 банди 2.5]	Методу усулҳои баррасии муқаррароти пешниҳодшудаи мақбули (пруденсиалии) меъёрӣ бояд бо Ассотсиатсияи бонкҳо мувофиқа карда шуда, на танҳо дар ҷараёни огоҳсозии пешакӣ, балки дар рафти машварату маслиҳат низ иштирок намуд.	БМТ	Соли 2010	Ба КТ зарурат нест	
23	БМТ қисми зиёди маълумот, аз ҷумла маълумот дар бораи вазъи ҳармоҳаи молиявии БМТ-ро нашр мекунад. Аммо мӯҳлат ва фосилаи хабардор кардани аҳли ҷомеа аз хусуси маҷмӯи амалиётҳои бозори бонкӣ	• Тартиб додани ҷадвали хабардор кардани аҳли ҷомеа аз амалиётҳои БМТ дар бозори бонкӣ ва нашри маълумот оид ба арзиши умумии амалиётҳо мутобиқи ҷадвали	• БМТ	соли 2010 2011	• Ба кӯмаки техникӣ зарурат нест. • **ХБА, (БҚТ)**	

	муайян нест. БМТ ҳисоботи солонаи худро хеле дер ба нашр мерасонад. **[DMP саҳ. 23 банди 3.2]**	муқарраршуда. Ҳисоботи солона на дертар аз охири семоҳаи якуми соли оянда нашр карда шавад. Ҳисоботҳои молиявии аз тарафи аудит тафтишшуда барои охири сол якҷоя бо ҳисоботи аудит дар сомонаи БМТ нашр карда шавад.		Доимо		
24	БМТ сармояи кофӣ надорад.	Барои таҳияи стратегияи рекапитализатсияи БМТ гурӯҳи корӣ ташкил карда шавад. Стратегияи рекапитализатся омода ва амалӣ карда шавад	ДИП, БМТ	соли 2010 солҳои 2010-2015	ХБА ХБА	
Ғ. Идорасозии бонкҳои тиҷоратӣ						
25	Моликияти ҳақиқӣ ва манфиатҳои моликон дар дигар соҳаҳои иқтисод ношаффоф мебошад. Агентии рушди бозори сармоя дар назди Вазорати молия дастурамал ва низомномаи меъёрӣ таҳия намуда, ҳамаи корпоратсияҳо, аз ҷумла бонкҳоро вазифадор кард, ки маълумоти мавҷударо	• Пойгоҳи маълумоти моликони ҳақиқии ҳамаи ширкатҳои ба руйхати Агентӣ дохилшуда ба анҷом расонида шавад ва дар сомонаи вазорат нашр карда шавад Мутобиқи тағйиротҳо ба санадҳои қонунгузорӣ ва дастурамали Вазорати молия, низомномаи меъёрӣ дар бораи нашри маълумот оид	БМТ, Вазорати молия	солҳои 2010-2011	Ба кӯмаки техникӣ зарурат нест. USAID, Бонки Ҷаҳонӣ, БТТА	Низомномаи меъёрии мазкур соли гузашата дар асоси маълумоти пешниҳодкард аи Агентии рушди бозори сармоя омода шуда, дастурест, ки иҷрои он аз

	дар бораи саҳмиядорон-манфиатдорон (бенефитсиарҳо) нашр намоянд. Аммо айни замон агентии мазкур барои таъмини риояи ин низомномаи меъёрӣ на дар бахши воқеӣ ва на дар бахши бонкӣ на роҳбарӣ мекунад на мониторинг анҷом медиҳад. Агентии мазкур талош дорад механизми мониторинг ва риояи низомномаи мазкури меъёриро баррасӣ намояд.	ба моликияти ҳақиқии бонкҳо омода карда шавад. Дар низомномаи мазкури меъёрӣ масъалаҳои зерин фаро гирифта шаванд: 1) нашри маълумот дар бораи моликияти ҳақиқии бонкҳо; 2) дохил кардани маълумот дар бораи моликияти ҳақиқии бонкҳо ба маълумотҳои БМТ, ки ба аҳли ҷомеа дастрас бошанд; 3) интишори маълумот дар бораи муносибатҳои мустақими саҳомӣ ва дигар муносибатҳо бо дигар бонкҳо ва муассисаҳои молиявӣ, аз қабили ширкатҳои суғурта, ширкатҳои лизинг ва ғайра. 4) интишори маълумот дар бораи хусусиятҳои фаъолияти бонкҳо бо ҳар як ташкилоти ба онҳо алоқаманд.		соли 2011		тарафи ширкатҳои саҳомии Тоҷикистон, аз ҷумла бонкҳо ҳатмӣ мебошад. Аммо айни замон агентии мазкур риояи ин низомномаро дар бахши воқеӣ ва бонкӣ сарпарастӣ намекунад ва мониторингӣ онро низ анҷом намедиҳад. Агентӣ кӯшиш дорад, ки механизми мониторинг ва риоя кардани ин низомномаро баррасӣ намояд.

		• ташкили механизми назорат ба мониторинги амалӣ намудаи сиёсати пешгирифта.				
26.	Тавре дар боло қайд шуд, ворид кардани тағйирот ба санадҳои қонунгузорӣ зарур мебошад. Онҳо масъулияти БМТ-ро барои идорасозии босамари низоми бонкӣ таъмин хоҳанд кард. Мутобиқи тағйиротҳои ба санадҳои қонунгузорӣ воридшаванда ба БМТ зарур аст, ки баҳри иҷрои ин талаботҳо заминаи меъёрӣ фароҳам оварад.	Мутобиқи усулҳои Созмони ҳакориии иқтисодӣ ва рушд (СҲИР) дар бораи идорасозии босамар ва мутобиқи усулҳои асосии Базел низомномаи меъёрии идорасозӣ омода карда шавад. Низомномаи мазкури меъёрӣ бояд дастурамалеро оид ба бонкҳо бораи таҳияи ҳуҷҷати идорасозӣ, ки аз тарафи Шӯрои мудирони ҳар як бонк ва БМТ маъқул дониста мешавад дар бар гирад. Ин ҳуҷҷат бояд: 1) ӯҳдадориҳои Раёсатро мутобиқи талаботи муайянкардаи Қонун “Дар бораи БМТ” , Қонун “Дар бораи фаъолияти бонкӣ”, Қонун “Дар бораи ҷамъиятҳои саҳомӣ” ва ғайра муайян кунад;	БМТ	соли 2010	БҶ, ИА, КБМ, БТТА	Дар айни замон КБМ барои Тоҷикистон Кодекси идорасозии корпоративиро таҳия карда истодааст. Ба гурӯҳи корӣ Вазорати молия, БТТА, КБМ, Ассотсиатсияи бонкҳо, Вазорати адлия, БМТ, ГКИУГМ, инчунин намояндагони ширкатҳои саҳомӣ ҷалб шудаанд. Пас аз қабул шудани Кодекс бо назардошти

		2) тартиби ташкили Шӯрои нозирон (миқдор ва тахассуси нозирон мустақил, Кумитаҳо)-ро муайян кунад; 3) вазифаю ӯҳдадориҳои Шӯрои нозирон ва Раёсатро дуруст тақсим намояд; 4) идораи назорати дохилиро, ки ба Раёсат ҳисоботдиҳанда аст, таъсис диҳад;. 5) доираи бархӯрди манфиатҳоро дар ташкилот муайян намуда, тартиби ҳалли онҳоро ба роҳ монад. 6) таҳияи кодекси рафторро дар ташкилот талаб намояд. 7) таҳияи сиёсати ифшои маълумоти молиявиро, ки давра ба давра нав ва мукаммал кардани он ва аз хусуси тағйиротҳои назаррас фавран хабардор				талаботи мушаххаси бахши бонкӣ ба он тағйирот ворид кардан мумкин аст. БМТ кодекси идорасозии корпоративиро ҳамчун низомномаи меъёрӣ, ки иҷрои он ҳатмист, тасдиқ хоҳад кард. Кодекси мазкур асосан ҳамаи масъалаҳоеро, ки дар ин банд зикр шудаанд, дар бар мегирад.

		карданро пешбинӣ менамояд, талаб намояд. 8) интишори маълумотро дар бораи сиёсати идорасозии бонки тиҷоратӣ талаб намояд[3]				
3. Лоиҳаи Корпоратсияи Байналхалқии Молиявӣ (КБМ) айни замон дар таҳияи кодекси умумии идорасозии корпоративӣ барои Тоҷикистон ёрии амалӣ мерасонад. Дар гурӯҳи корӣ намояндагони бонкҳои тиҷоратӣ, БМТ ва Ассотсиатсияи бонкҳо иштирок мекунанд. Дар кодекси идорасозии корпоративӣ таламботу эҳтиёҷоти мушаххаси бонкҳоро пешбинӣ кардан мумкин аст ва БМТ онро ҳамчун низомномаи ҳатмӣ ё кодекс қабул хоҳад кард.						
27.	Мутобиқи муқаррароти меъёрии дар боло зикршуда, БМТ бояд дар ҳар як бонк механизми шарҳи сиёсати идорасозиро ташкил намуда, иҷрои онро назорат намояд.	Идораи назорати бонкии БМТ: • барои санҷиши ҳуҷҷатҳои марбут ба идорасозӣ, ки ҳар як бонк пешниҳод мекунад, корманди дахлдор таъин менамояд. • барои назорати фаъолияти дар маҳалҳо гузаронидашаванда таҳлили низомҳои	БМТ	соли 2010	• БҶ, USAID Ба кӯмаки техникии иловагӣ зарурат аст.	Мутобиқи “Дастур оид ба тартиби гузаронидани санҷишҳо” барои ба шакли ягонаи ҳисоботии UBPR, низоми рейтингдиҳии CAMEL ва тавсияҳои Базел мутобиқ намудани “Ҳисобот дар

		идорасозиро ба зимма мегирад;. • шакли стандартии ҳисоботиро мутобиқи низомномаи меъёрии идорасозӣ омода намуда, онро ба соҳаи назорати муқаррарии берунӣ ҳамроҳ мекунад				бораи натиҷаҳои санҷиш" кор бурда шуда истодааст.
28	Бонкҳо ба хавфҳои калон ва торафт афзоянда дучор шудаанд (масалан, қарзҳои мустақими ба бахши пахтакорӣ додашуда; хеле зиёд шудани қарзҳои бахши кишоварзӣ; зиёд будани қарзҳои бо асъори хориҷӣ додашаванда, бо вуҷуди он ки қарзгирандагон бо пули миллӣ даромад ба даст меоранд).	•Ҳукумати ҶТ дар хусуси ҳалли қарзҳои бахши пахтакорӣ қарор қабул мекунад; Ҳукумат истифода бурдани методологияи TAFF –ро барои механизми маблағгуории давлатии бахши кишоварзӣ супориш медиҳад; Ҳукумат ба бахши кишоварзӣ маблағҳои иловагӣ ҷудо намекунад, ба ҷои ин захираҳое, ки барои додани қарз ба бахши кишоварзӣ дастрасанд, дар соли 2010 то андозаи маблағҳои қарзии соли 2009 маҳдуд карда мешавад ва маблағи пардохти ҳадди	ДИП ДИП, Вазорати молия	соли 2010 иҷро солҳои 2010-2015 охири соли 2010	ХБА TAFF БТТА(Фонди ЭТС, ИА), ХБА	БТТА маблағгузории алтернативии бахши кишоварзиро тавассути бонкҳои маҳаллӣ дар доираи барномаи TAFF дастгирӣ менамояд. БТТА бо 3 бонки тиҷоратӣ ба маблағи 11 млн. доллари ИМА (АИБ, ТСОБ, БЭ) созишномаи

		аксари он то 130 млн. сомонӣ мебошад. • Ҳукумати ҶТ қарздиҳии мустақимро ба соҳаи кишоварзӣ тавассути бонкҳо қатъ намуда, ба сохторҳои молиявии бозорӣ хизматрасонии соҳаи кишоварзиро иҷозат хоҳад дод (Вазорати молия пешниҳод менамояд, ки ин матлаб хориҷ карда шавад, вале мо мехостем, ки он ақаллан барои муҳокима дар семинар боқӣ монад)		соли 2012		TAFF-ро ба имзо расонд. Дар назар аст, ки бо баробари ба барнома шомил гардидани шумораи зиёди бонкҳо маблағгузорӣ низ зиёд хоҳад шуд. Барои хуб баҳо додани хавфҳои қарзӣ дар бахши кишоварзӣ ва рушди маҳсулоти қарзие, ки ҷавобгӯи талаботи соҳаи кишоварзӣ мебошад, ба бонкҳои ҳамкорикунанда кӯмаки техникӣ расонида мешавад.
29	Бонкҳо низоми босамари	Бонкҳо бояд низоми	БМТ, бонкҳои	солҳои	• БТТА,	БТТА барои

	идорасозии хавфҳоро надоранд.	идорасозии хавфҳоро бо ин роҳҳо беҳтар намоянд: 1) беҳтар кардани малакаи муайян ва андозагирӣ кардани хавфҳо; 2) навсозии низоме, ки ба муайян кардани сатҳи оқилонаи хавф вобаста аст. 3) истифодаи низоми кам кардани сатҳи хавф (даъвои судӣ, сиёсати гарав, истифодаи суғурта ва дигар воситаҳо) 4) ташкил намудани низоми идорасозии хавфҳо ва назорати онҳо мутобиқи низомномаҳои меъёрие, ки БМТ омода менамояд. 5) ташкил намудани низоми идоракунӣ мутобиқи талаботи низомномаҳои меъёрие, ки оид ба ин масъала таҳия мешаванд.	тиҷоратӣ ва Ассотсиатсияи бонкҳо	2010-2015	КМБ, Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	идорасозии хавфҳо ба Бонки Эсхата кӯмаки техникӣ расонид ва дар доираи IBP ба Агроинвестбонк кӯмак хоҳад кард. Кӯмаки техникӣ барои ошкор ва бартараф кардани сохтакорӣ бо мақсади дастгирии бонкҳои ҳамкорикунанда дар баробари хавфи қаллобӣ дар бахши бонкӣ аз тарафи БТТА ба нақша

						гирифта мешавад. БТТА ба наздикӣ Лоиҳаи кӯмаки техникиро оид ба баҳодиҳии қарз оғоз хоҳад кард, ки ин ба бонкҳои ҳамкорикунанда барои рушди низомҳои муосири баҳодиҳии қарз ёрӣ хоҳад расонд.. TAFF БТТА ва КТ ва ёрии машваратӣ оид ба қарзҳо ба тақвияти идорасозии хавфҳо дар бонкҳои ҳамкорикунанда мусоидат

						хоҳад кард.
30	Пардохтпазирии бонкҳо дучори тағйироти зиёд мебошад: тағйироти сатҳи назаррас (солҳои 2006-2007) ва тағйироти сатҳи маҳдуд (солҳои 2008-2009)	Бонкҳо бо ин роҳҳо маҳорати идоракунии хазинадориро беҳтар мекунанд: 1) пешгӯӣ намудани пардохтпазирӣ; 2) муқаррар кардани модулҳои махсуси ТИ барои идоракунии хазинадорӣ; 3) таҳияи сиёсати савдо бо назардошти даромаднокӣ баъд аз ташкили бозори коғазҳои қиматноки давлатӣ (ниг. ба идомаи матн).	Бонкҳои тиҷоратӣ ва Ассотсиатсияи бонкҳо	1) соли 2010 2) солҳои 2010-2011 3) соли 2012	БТТА (дигар бонкҳо ба кӯмаки техникӣ ниёз доранд)	Идорасозии маблағҳо дар бонкҳои ҳамкорикунанда (Агроинвестбонк ва Бонки Эсхата) бо кӯмаки IBP БТТА тақвият ёфтааст .
31.	Дар маҷмӯъ сатҳи истифодаи низомҳои технологияи иттилоотӣ (ТИ) дар бонкҳо паст ва ҳатто дар идораҳои гуногуни ҳамон як бонк ҳамгун нест; набудани сарфакорӣ бинобар васеъ будани миқёси фаъолият яке аз сабабҳои сатҳи пасти истифодаи ТИ ба ҳисоб меравад.	Барои санҷишу таҳлил аз ҳисоби аъзои Ассотсиатсия бонкҳо гурӯҳи истифодабарандагони ТИ ташкил карда шавад. Дар ин бора ҳисобот пешниҳод гардад: а)вариантҳои ба роҳ мондани сарфакорӣ ба туфайли афзоиши миқёси фаъолият ҳангоми қабули қарор оид ба низомҳои ТИ; б) беҳтар кардани протоколҳои алоқаи	Ассотсиатсияи бонкҳо, АМФОТ, БМТ	соли 2010 соли 2010	БТТА (дигар бонкҳо ба кӯмаки техникӣ (КТ) ниёз доранд)	Насби низоми иттилоотии идора (НИИ)- и ҷавобгӯи таъминоти барномавии мавҷуда барои бонкдории байналмилалӣ бо дастгирии БТТА дар Бонки Эсхата, ба Агроинвестбонк барои интихоб ва

		байниҳамдигарии низомҳои гуногуни ТИ; ва в)ташкили курсҳои муштараки таълимӣ доир ба ТИ				насби НИИ – нав дар доираи IBP кӯмак расонида мешавад.

	Вазъи ҷорӣ	Амал ё ислоҳот барои иҷро намудан	Вазорат, агентии масъул ва ғ.	Мӯҳлати иҷро	Кӯмаки техникии донор (агар чунин кӯмак расонида шавад)	Ҳолат (то 1 сентябри соли 2009)
Д. Маҳсулот ва хизматрасониҳои бонкҳои тиҷоратӣ						
32	Дастрасии маҳдуди ноҳияҳои деҳот ба маблағгузорӣ; маҳдудии малакаи аҳли деҳот дар гирифтани қарз ва қарз барои соҳаи кишоварзӣ	Таълиму омӯзиши бонкҳо доир ба маҳсулоту хизматҳое, ки онҳо ба муштариёни деҳот мерасонанд.	Бонкҳои тиҷоратӣ ва Ассотсиатсияи бонкҳо	солҳои 2010-2015	• БТТА, КМБ, Ба кӯмак и техни кии	КМБ дар соҳаи маблағгузори и кишоварзӣ кӯмаки техникӣ мерасонад; TAFF

					дигар зарурат аст.	(БТТА/ИА) ва TAFF II барои зиёд намудани имконоти ташкилотҳои ҳамкорикунанда дар мавриди додани қарз ба хоҷагиҳои навтаъсиси бахши кишоварзӣ кӯмак мерасонанд.
33	Танҳо миқдори ками интиқолҳои пулӣ дар ҳисобҳои андӯхт дар бонкҳо нигоҳ дошта мешаванд; қисми ночизи интиқолҳои пулӣ барои сармоягузорӣ истифода мешавад.	Бо мақсади ҷалби интиқолҳои пулӣ маҳсулот ва хизматрасонӣ беҳтар карда шавад; зиёд намудани дараҷаи шаффофият, интишори маълумот, ҳимояи истеъмолкунанда (аз ҷумла ҳифзи маълумот)	Бонкҳои тиҷоратӣ ва Ассотсиатсияи бонкҳо	солҳои 2010 - 2015	БТТА, БТСММ, (дигар кӯмаки техникӣ зарурат аст)	
34	Номгӯи маҳсулоту хизматрасониҳои бонкӣ маҳдуд аст; воситаҳои электронии пардохт, аз қабили кортҳои дебетӣ ва	Бонкҳо номгӯи хизматрасониҳои худро бояд бо ин роҳҳо зиёд намоянд: i) ҷорӣ намудани	Бонкҳо	солҳои 2010-2015	КМБ, БТТА	Бештари чораҳои талабшаванда қисман дар барномаи TAFF-и

	кредитӣ васеъ истифода намешаванд. Низоми бонкӣ маҳдуд аст (сатҳи пасти М2/ММД, сатҳи пасти амонатҳо нисбат ба ММД ва сатҳи пасти дороиҳои бонкҳо ва қарзҳо нисбат ба ММД). Низом аз бисёр ҷиҳат аз амонатҳо бо асъори хориҷӣ вобастагӣ дорад.	хизматрасониҳои мухталифи пасандозҳо, пасандозҳо бояд дар муқоиса ба даромад аз коғазҳои қиматноки давлатӣ намоябандӣ (индексатсия) шуда бошад (баъди ташкили бозори пул), қурб дар бозори пул (баъди ташкили бозори пул, то ташкили он ба сифати намоя мумкин аст меъёри РЕПО-и БМТ истифода шавад); ii) ҷорӣ намудани намудҳои гуногуни хизматрасониҳои қарзӣ барои додани қарзҳои гуногуни истеъмолӣ. Барои мусоидат ба қарзҳое, ки ба шахсони воқеӣ дода мешаванд, зарур аст, ки усулҳои автоматии аз музди кор нигоҳ доштани маблағ аз худ карда шавад; iii) кор бо чаканафурӯшони калон барои маблағгузории маводе, ки пули он қисм ба қисм баргардонида				БТТА ва барномаи машваратии КТ доир ба қарздиҳии КХМ нишон дода шудаанд. Кӯмаки лозимӣ ба Бонки Эсхата ва Агроинвестбонк дар доираи IBP расонида мешавад. БТТА омода аст дар пешбурди маҳсулотҳои нав кӯмак расонад.

		мешавад; iv) Зиёд намудани шумораи кортҳо ва амалиёт бо онҳо; v) васеъ намудани доираи истифодаи хизматрасониҳои бонкӣ бо мақсади интиқоли музди кор ва инкассо; iv) таҳия ва пешниҳоди номгӯи нави хизматрасониҳои қарз бо назардошти талаботи истеҳсолкунандагони соҳаи кишоварзӣ ва коркардкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ, инчунин лизинг. Ба бонкҳо зарур аст, ки иқтидор ва имконоти худро дар самтҳои зерин зиёд намоянд: 1) таҳия ва озмоиши маҳсулотҳои нав; 2) муайян кардани номгӯи маҳсулоте, ки дар бозор талаботи зиёд дорад; 3) муайян ва андозагирӣ кардани хавфҳое, ки ба маҳсулоти нави бонкӣ				

		(инчунин маҳсулоти мавҷуда) вобастагӣ доранд.				
Е. **Ҳимояи истеъмолкунандагон**						
35	Ҳимояи истеъмолкунандагон дар бахши молиявӣ нокифоя аст. Қонун дар бораи ҳифзи маълумоти шахсӣ мавҷуд нест. Мақомоти андоз, прокуратура, дигар мансабдорон, кормандони бонкҳо ба ҳисобҳои муштариён ва маълумоти дигари махфӣ дастрасии беиҷозат доранд (ё дошта метавонанд) , ки ин ба амалияи нохуби дуздии маълумот мусоидат мекунад. Муассисаҳои молиявӣ дар масъалаи моликият, ҳисоботи молиявӣ, реклама, нархи маҳсулоту хизматрасонӣ ё маълумоти дигаре, ки барои истеъмолкунандагон зарур аст, на ҳамеша ба таври шаффоф кор мебаранд. Ин	Заминаи ҳуқуқӣ ва тартиби ҳимояи истеъмолкунандагон дар бахши хизматрасониҳои молиявӣ ва иҷрои он, муқоиса бо амалияи пешқадами байналхалқӣ, аз ҷумла дар соҳаҳои зерин аз нав баррасӣ гардад[4]: i. институтҳои ҳимояи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон; ii. амалияи ифшои иттилоот ва фурӯш; iii. кор оид ба хизматрасонии муштариён ва пешбурди ҳиссобҳои онҳо; iv. махфият ва ҳифзи	Вазорати молия ва БМТ	соли 2010	БҶ	

	мушкилот дар навбати худ боиси сатҳи пасти боварии аҳолӣ ба муассисаҳои молиявӣ, ҳаҷми ками амонатҳо (аз ҷумла сатҳи пасти интиқолҳои пулӣ, ки ҳамчун амонат ба бонкҳо гузошта мешаванд) ва истифодаи ками дигар хизматҳои молиявӣ мегардад.	маълумот; v. механизмҳои ҳаллу фасли баҳсҳо; vi. нақшаи кафолатҳо ва пардохтнопазирӣ; vii. рақобат ва ҳифзи истеъмолкунандагон. - баъд аз анҷом ёфтани шарҳу баррасӣ нақшаи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунҳои амалкунанда ва/ё қонунҳои нав бо шумули амалияи пешқадами байналхалқӣ оид ба ҳимояи истеъмолкунандагон ҳангоми хизматрасонии молиявӣ омода карда шавад. - амалӣ намудани нақшаи воридсозии тағйиру иловаҳо, бознигарӣ ё таҳияи лоиҳаи қонунҳо.		соли 2010 солҳои 2011-2012		
[4] Бонки Ҷаҳонӣ лоиҳаи «Амалияи пешқадам оид ба ҳимояи истеъмолкунандагон ва саводи молиявӣ дар Аврупо ва Осиёи Марказӣ: усули ташхис» -ро (октябри соли 2008) таҳия намуд, ки онро метавон барои маълумот истифода намуд.						
Ё. Инфраструктураи дигари бахши бонкӣ						

1. Низоми иттилоотии қарзӣ						
36	Низоми иттилоотии қарзӣ (яъне бюрои қарз ё феҳристи қарз) вуҷуд надорад. Қонун “Дар бораи таърихи қарз”, ки Маҷлиси Олӣ қабул кард, аз тарафи Президенти ҶТ моҳи марти соли 2009 имзо гардид.	• ба қонун “Дар бораи таърихи қарз” мутобиқ намудани қонунгузорӣ дар бахши иҷозатномадиҳии бюрои қарз; • ташкили бюрои қарз; • фароҳам овардани имконоту шароит дар бюрои қарз; • фароҳам овардани имконоту шароит дар муассисаҳои молиявӣ бо мақсади ҳамкорӣ бо бюрои қарз ва дохил намудани маълумотҳои бюрои қарз ба таҳлили қарзии онҳо. • Бештар хабардор намудани аҳли ҷомеа аз хусуси аҳамияти мубодилаи маълумот дар бораи	БМТ, ДИП	соли 2010 соли 2010 солҳои 2010-2013 солҳои 2010-2013 солҳои 2010- 2013	КМБ, БТТА, СЕКО	БТТА асосмандии техникию иқтисодии ташкили бюрои қарзро оғоз намуд ва натиҷаҳои онро пешниҳод кард. Бояд қонунгузорӣ ҳамоҳанг карда шавад, КБМ ва БТТА дар тартиб додани нақшаи бозаргонӣ ёрӣ мерасонанд ва барои ташкил ва пешбурди бюрои нави қарзӣ мушовир (маслиҳатдеҳ) киро карда

		қарз ба хотири дастрасӣ ба маблағҳо.				мешавад, ҳаққи хизмати мушовир аз ҳисоби маблағҳои донории БТТА пардохт карда мешавад. Лоиҳаи низомномаи меъёрӣ дар бораи иҷозатномадиҳии бюрои қарз омода шудааст. Айни замон лоиҳаи мазкур дар баррасии 3 вазорат қарор дорад.
	2. **Низоми пардохт**					
37	Сарфи назар аз мавҷудияти низоми RTGS (Низоми ҳисоббаробариҳои маҷмуӣ дар режими вақти воқеӣ), як қисми амалиётҳои	• Дар низом ташкил намудани хизматрасонии мутамарказии навбатнокии пардохтҳо ва таҳияи	БМТ	соли 2010	• Ба кӯмаки техникӣ зарура	Айни замон Идораи амалиёт дар бозори озоди БМТ Дастурамал

	пардохтии байнибонкии дохилӣ ҳанӯз ҳам тавассути ҳисобҳои мустақими муросилотӣ (дуҷониба) иҷро карда мешаванд. Тавассути низоми RTGS ба иштирокдорон дастрасӣ ба қарзҳои кӯтоҳмуддати дохилирӯза (овердрафт) ва якрӯза (овернайт) пешниҳод намегардад. Низом хизматрасонии навбатнокии пардохтҳоро пешниҳод намекунад. Агар иштирокдори низом ҳангоми амалиёти пардохтӣ дар ҳисоби клирингӣ дар RTGS маблағи кофӣ надошта бошад, он гоҳ супоришномаи пардохт фавран рад карда мешавад. Инчунин, иштирокдорони низоми RTGS наметавонанд ӯҳдадориҳои (маблағҳои) захиравиеро, ки онҳо дар ҳисобҳои муросилотии худ дар БМТ доранд, барои пардохт кардан дар давоми рӯз истифода баранд. (**PS**. саҳифаи 4 банди 8 ва саҳ.	механизми пешниҳод намудани қарзҳои кӯтоҳмуддати дохилирӯза ва якрӯза. • Пайваст намудани БМТ ба Бонки ҳисоббаробариҳои байналхалқӣ бо мақсади амалӣ намудани интиқолҳои байналхалқӣ		соли 2011	т аст.	“Дар бораи қарзҳои рӯзона ва шаборӯзӣ”-ро омода менамояд. Баъди тасдиқ шудани ин дастурамал Идораи технологияҳо и иттилоотӣ ва системаҳои пардохтӣ таъмини нави барномавиро насб хоҳад кард. Низомномаи меъёрии №98 усулҳои байнибонкӣ, инчунин низоми дар БМТ амалкунанда и RTGS-ро муайян мекунад. Назорат аз рӯи ҳисоббаробар

	23)					куниҳои мустақими муросилотӣ пурзӯр карда мешавад.
38	Хатҳои алоқа ҳамеша боэътимод нестанд ва дар баъзе ҳолатҳо иштирокдорон ҳангоми додугирифти супоришномаҳои пардохтӣ ба душвориҳо рӯ ба рӯ мегарданд. (БББМTN дар бораи PS. саҳифаи 4. банди 7]	Гузаронидани машварат бо провайдерҳои алоқаи телеком бо мақсади зиёд намудани дастрасӣ ба алоқа ва/ё ҷустуҷӯи роҳҳои алтернативии (дигари) мӯътамад ҷиҳати таъмини дастрасии мунтазами автоматӣ ба хатҳои алоқа..	Гурӯҳи истифодабарандагони низоми RTGS	соли 2010	Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	
39	Низоми RTGS танҳо дар як сервер амал мекунад. Сервери эҳтиётии амалкунанда, ки мебоист бо сервери асосӣ ба таври мувозӣ фаъолият намояд, мавҷуд нест. Ягона роҳи таъмини кори мунтазами низом ин ташкили нусхаҳои эҳтиётии маълумот мебошад. (БББМ TN PS саҳ 5, банди 11)	Ташкили дастгоҳи фосилаанҷоми эҳтиётӣ дар режими доимӣ ва автоматӣ, ки фаъолияти байни сервери якум ва дуюмро нигоҳ медорад; тартиб додани нақшаи рафъи садама ва фароҳам овардани шароиту имконоти зарурӣ барои амалӣ намудани ин гуна нақшаҳо ва тафтиши давра ба давраи онҳо.	**БМТ**	Банақшагирӣ то охири соли 2010. Сохтани сайтҳои иловагӣ, насби таҷҳизот ва таъмини барномавӣ бояд то нимаи дуюми соли 2011 ба анҷом расад. Тафтиш ва	Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	

				таъмини кори низом бошад то охири соли 2011.		
40	Масъулияти назорат ба низоми пардохт дақиқ муайян нашудааст; баъзе вазифаҳои назоратиро Идораи назорати бонкӣ ва баъзеи дигарашро Идораи назорати дохилӣ иҷро мекунанд. БМТ ин чизҳоро муайян накардааст: (i) мақсади назорат кардани низоми пардохти кортҳо ва RTGS ё (ii) талаботи ҳатмӣ ба низомҳои пардохт ва методу усулҳои риояи ин талаботҳо.	Ташкили механизмҳои дахлдори ташкилӣ, аз ҷумла ҷудо кардани ҷои мувофиқ дар БМТ барои воҳиди/шӯъбаи назоратӣ ва таъмини он бо кадрҳои арзанда; муайян кардан ва расман маълумот додан дар бораи мақсадҳо, доираи фаъолият ва стратегияи амалӣ намудани онҳо. Ёддошти (Меморандуми) тафоҳум дар байни Идораи назорат ва шӯъбаи назорат ба имзо расад.	БМТ	соли 2010	Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	Ҳоло лоиҳаи ҳуҷҷати барномавӣ оид ба идоракунии низоми пардохти Тоҷикистон таҳия шуда истодааст. БМТ: ба маслиҳату машварати коршинос (эксперт) ниёз дорем.
41	Бонкдории мобилӣ истифода бурда намешавад, ҳарчанд ин гуна имконият хусусан дар деҳот ва ноҳияҳои дурдаст вуҷуд дорад.	Асосмандии техникию иқтисодӣ оид ба истифодаи бонкдории мобилӣ, аз ҷумла талабот, кифоятӣ ва боэътимодии инфраструктури мавҷуда, инчунин заминаи меъёрии ҳуқуқӣ таҳия гардад.	БМТ	солҳои 2010-2011	БТТА,	БТТА омода аст вариантҳои ҳамгироии унсурҳои бонкдориии мобилӣ ба лоиҳаҳои мавҷудаи ҳамкории техникиро бо муассисаҳои

						молиявии ҳамкорикунанда баррасӣ намояд.
42	RTGS аз тарафи бонкҳои тиҷоратӣ ба қадри кофӣ истифода намешавад ва айни замон он ба стандартҳои байналхалқӣ, аз ҷумла бинобар набудани расмиёти тартиби вақти воқеӣ (он-лайн), дастгирии бонкӣ ва навбат комилан мутобиқ нест. Клиринги пардохтҳо тавассути кортҳо айни замон берун аз ҳудуди мамлакат бинобар набудани низоми дохилӣ ва ҳамоҳангӣ дар байни бонкҳо амалӣ мегардад.	Нақшаи кори баҳодиҳӣ, харид, истифода, идорасозӣ ва танзими RTGS ва маркази пардотҳо тавассути корт омода ва амалӣ карда шавад, аз ҷумла: 1) баҳо додани талабот: - баҳо додани он, ки оё ин гуна низоми муштарак (гибрид) метавонад БМТ-ро зиёдтар қаноатманд созад, бахусус барои тавассути Бонки марказӣ иҷро намудани ҳамаи амалиётҳои байнибонкӣ; азбаски платформаи кортҳо амалиёти клирингро дар берун анҷом медиҳад, пас зарур аст, ки ҳамкории низом таъмин карда шавад. 2) Харид: -омода намудани ҳуҷҷатҳои тендер барои ташкил намудани платформаи протсессинги		соли 2010 Татбиқи он: солҳои 2010-2012	Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст	Идораи Технологияҳои иттилоотӣ ва системаҳои пардохтии БМТ пешниҳод менамояд, ки якҷоя бо Ҳукумати ҶТ барномаи давлатии ҷорӣ кардани низоми ғайринақдии пардохт ва ташкили инфраструктураи дахлдорро то солҳои 2010-2013 таҳия намоянд. Ин гуна низом самарабахшии амалиётҳои пардохтиро дар

		кортҳо; Омода намудани ҳуҷҷатҳои тендер барои нав кардани RTGS дар БМТ; 3) Идорасозӣ: -татбиқи низомҳои нав тақозо мекунад, ки воситаҳои иловагие, аз қабили хати пардохтпазирӣ, шартномаи гарав ё созишнома дар бораи узвият қабул карда шавад; Зарур аст, ки низоми сохтори дохилии ташкили вазифаи амалиётӣ ва назоратӣ, аз ҷумла тақсими вазифаҳо дар байни Идораи назорати бонкӣ ва технологияҳои иттилоотӣ ва системаҳои пардохтӣ муқаррар ва ҷорӣ карда шавад; 4) Низомномаҳо: - баррасии Қонун дар бораи низоми миллии пардохтҳо, аз ҷумла қоидаҳои анҷомёбӣ, ҳисоб ва пардохтнопазирӣ;				Тоҷикистон зиёд менамояд. Айни замон муҳокимаи масъалаи ташкили маркази байнибонкии коркард ва хизматрасони и кортҳои пардохт идома дорад.

		- омода намудани низомномаҳои сохторӣ барои назорат, ки ҳам низоми пардохт ва ҳам хизматрасониҳои пардохт (пулӣ), инчунин амалӣ намудани тадбирҳоро аз рӯи ҳар як гурӯҳи провайдерони хизматрасониҳои пардохт/пулӣ бо номбар кардани ҳамаи талаботҳои мушаххаси ҳар яки онҳо дар бар мегирад. - Таҳия кардани дастурҳои амалиётӣ барои ҳар як низом.				
3. Феҳристҳои давлатӣ						
43	Рейтинги идорасозии корпоративӣ (аз ҷумла бонкҳо) дар Тоҷикистон дар	• Таҳлили техникию иқтисодӣ бо мақсади таъмини дастраси	Вазорати адлия	соли 2010	БТТА (ба кӯмаки дигари	Имкон дорад, ки бо кори феҳристи

	муқоиса бо кишварҳои Аврупо ва Осиёи Марказӣ хеле паст аст ва танҳо рейтинги Турманистон дар сатҳи боз ҳам пасттар қарор дорад. Аммо идорасозии бахши корпоративӣ шарти зарурии дарёфти маблағҳо аз хориҷа ба ширкатҳо мебошад. Идорасозии босамар шаффофият аз ҷумла дастрасии аҳли ҷомеа ба маълумотро дар назар дорад. Вале дар Тоҷикистон аҳли ҷомеа ба феҳристи ширкатҳо дастрасӣ надорад. Вазорати адлия маълумотро дар шакли электронӣ сабт менамояд, вале айни замон он дар режими онлайн танҳо ба ташкилотҳои давлатӣ дастрас мебошад.	шаборӯзӣ ба феҳристи ширкатҳо • Ворид кардани тағйирот ба Қонун "Дар бораи бақайдгирии шахсони ҳуқуқӣ", ки дастрасии озод ва ройгони аҳолиро ба маълумоти феҳристи ширкатҳо, аз ҷумла тариқи Интернет пешбинӣ менамояд. • Таҳлили дигар санадҳои қонунгузорӣ, аз қабили Кодекси граждании ва Қонун "Дар бораи ҷамъиятҳои саҳомӣ" бо мақсади ворид намудани тағйироти зарурӣ вобаста ба дастрасии аҳолӣ ба маълумоти феҳристи ширкатҳо; • Баъди ба охир расидани таҳлили техникию иқтисодӣ тавсияҳои он иҷро карда шаванд.		соли 2010 солҳои 2010-2011 соли 2011	техникӣ низ зарурат ҳаст)	гарав ва бюрои қарзӣ якҷоя бурда шавад.
44.	Аҳли ҷомеа ба феҳристи ширкатҳои саҳомӣ дастрасӣ надорад. Феҳристи ширкатҳои саҳомӣ аз тарафи касе таҳқиқ ё	•Тағйироти зерин ба Қонун"Дар бораи ҷамъиятҳои саҳомӣ" ворид карда шавад: i) муқаррар кардани	• Вазорати адлия, ДИП	соли 2010	БТТА, (кӯмаки дигари техникӣ низ зарур аст)	Имкон дорад, ки бо кори феҳристи гарав ва бюрои қарзӣ якҷоя бурда

	назорат карда намешавад. Маълумот дар бораи моликияти ҳақиқии ширкатҳои саҳомӣ маҳдуд аст. (FSAP TN дар бораи CG саҳ.5 банди 12)	назорати меъёрӣ ба феҳрист; ii) таъмини дастраси озоду ройгони аҳолӣ ба феҳристи ширкатҳои саҳомӣ; iii) ҳатман ба феҳрист дохил намудани маълумот дар бораи моликияти ҳақиқии ширкатҳои саҳомӣ. •Рӯйхати ҳамаи ширкатҳои кушодаи саҳомии бақайдгирифта нашр карда шавад. Талаботи техникии дастрасии аҳолӣ дар режими онлайн ба феҳристи саҳмиядорон ва тартиб додани нақшаи татбиқи он муайян карда шавад. Баъд аз таҳияи нақша ба иҷрои он бояд шурӯъ кард.	• Агентии коғазҳои қиматнок • Мақоми ваколатдори танзимкунанда, Агентии коғазҳои қиматнок • Мақоми ваколатдори танзимкунанда, Агентии коғазҳои қиматнок.	соли 2010 соли 2010 соли 2011		шавад.
4. Хизматрасониҳои ҳисобдорӣ ва аудит						
45	Ҳисоботи молиявии саҳеҳу дуруст ва мӯътамад – ҷузъи асосии шаффофияти амалиётҳои ҳамаи ширкатҳо	• Ҳисобот оид ба риояи меъёру кодексҳои ҳисобдорию аудит (ROSC) омода карда шавад.	Вазорати молия	соли 2010 соли 2010	БҶ БҶ	ҲОРМК (ҳисобот оид ба риояи меъёру кодексҳо) ба

	мебошад. Мутобиқи қонунгузории Тоҷикистон ҳамаи ширкатҳои кушодаи саҳомӣ вазифадоранд, ки бояд ҳар сол аудити мустақили ҳисоботи молиявии худро гузаронанд. Вале дар Тоҷикистон ширкатҳои касбии ҳисобдорию аудиторӣ, ки барои гузаронидани аудити муассисаҳои молиявӣ қодир бошанд, камтар ҳастанд.	•Баъди омода намудани он нақшаи мукаммали иҷрои тавсияҳои ҳисобот таҳия гардад ва меъёру ва қоидаҳои ҳисоботи молиявӣ тақвият дода шуда, инчунин тадбиҳо оид ба омӯзишу таълими аудиторони маҳаллӣ пурзӯр карда шавад, заминаи меъёрию ҳуқуқии соҳаи ҳисобдорӣ ва аудит бознигарӣ шавад. •Нақша иҷро карда шавад. •Ҳисоботҳои молиявии ташкилотҳои қарзӣ ҳар сол пас аз санҷиши аудиторӣ бо ҳисоботҳои молиявӣ муқоиса карда шаванд.	БМТ	солҳои 2011-2013 соли 2010	Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	анҷом расидааст Лоиҳаи дастури ҳисобдорӣ дар ташкилотҳои қарзӣ омода карда шудааст.
II. Муассисаҳои молиявии ғайрибонкӣ **А. Ҷамъиятҳои қарздиҳӣ**						

46	Дар низомномаи меъёрии БМТ ҷамъиятҳои қарздиҳӣ ҳамчун ҳалли муваққатӣ барои бонкҳое, ки талаботи сармояи ҳадди ақалро иҷро намекарданд, муайян шудаанд; онҳо амонат қабул мекунанд (вале узвияти онҳо маҳдуд нест); дар 30% ҳолатҳо ин маънои риоя нашудани меъёрҳои мақбул (пруденсиалӣ) мебошад.	Нақшаи ҷамъиятҳои қарздиҳии минбаъда тартиб дода шавад: барҳамхӯрӣ, муттаҳидшавӣ, дигаргуншавӣ ё расман дар шакли муассисаи нави молиявӣ ташкил шудан, ки ба меъёрҳои мақбул (пруденсиалӣ) мутобиқ бошанд. •Нақша амалӣ карда шавад.	БМТ	соли 2010 солҳои 2010-2012	Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	
Б. Маблағгузории хурд						
47	Маблағгузории хурд тайи солҳои охир зуд тараққӣ карда бошад ҳам, вале дар Тоҷикистон дастрасӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ бахусус дар деҳот маҳдуд мебошад. ТМХ ҳанӯз ҳам барои (1) идоракунӣ, фаъолияти қарзӣ, сафарбарии пасандозҳо, (2) таҳияи намудҳои маҳсулот,	Омӯзишу таълим дар соҳаи: •идоракунӣ, •фаъолияти қарздиҳӣ; •сафарбарсозии пасандозҳо; • таҳияи маҳсулот; •ҳисобдорӣ ва НИИ; идорасозии хавфҳо; ҳуқуқу ӯҳдадориҳо.	ТМХ, АМФОТ	солҳои 2010-2015	БТСММ, Ба кӯмаки техникӣ зарурат аст.	Маълумоти муфассалро Ассотсиатсия и ташкилотҳои маблағгузори и хурди Тоҷикистон пешниҳод менамояд.

	(3) ҳисобдорӣ ва НИИ имконияти кофӣ надоранд					
48	Дар Дастурамали БМТ №137 “Дар бораи фондҳои қарзии хурд” (банди 2 дар параграфи 2.5), ки дар сомонаи БМТ нашр шудааст, муайян мегардад, ки “моликият ва сармояи оинномавии фондҳои қарзии хурд” ҳангоми қатъи фаъолияти онҳо ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад”. Ин хилофи Кодекси гражданӣ (моддаи 131, банди 3) мебошад, ки дар он гуфта шудааст: “дар ҳолати барҳам хӯрдани фонди ҷамъиятӣ, амволи он ба шахсоне, ки дар оинномаи фонд нишон дода шудаанд, дода мешавад”. Дар Дастурамали БМТ №137, ки дар Вазорати адлия ба қайд гирифта шудааст, параграфи 2.5 дохил нагардидааст.	БМТ дар сомонаи худ версияи расман ба қайд гирифтаи Дастурамали №137-ро ҷой дода, ба ин восита фаҳмонда медиҳад, ки моликият ва сармояи оинномавии фондҳои қарзии хурд ҳангоми қатъи фаъолияти онҳо тибқи қонунгузории амалкунанда сурат мегирад.	БМТ	соли 2010	Ба кӯмаки техникӣ зарурат нест	БМТ ба Вазорати адлия муроҷиат намуда, хоҳиш кард, ки нусхаи бақайдгирифтаи ин ҳуҷҷатро барои ҷойгир кардан дар сомонаи БМТ пешниҳод намояд.
49	Айни замон ТМХ дар офиси асосии худ ва филиалҳо андоз месупоранд, аммо дар	Ба параграфи 2 моддаи 198 (1) Кодекси андоз тағйироти зерин ворид	БМТ, Кумитаи давлатии андоз	солҳои 2010-2011	GTZ	БМТ тағйироту иловаҳои аз

	вилояту ноҳияҳо, ки дар он ҷойҳо ба ҷойи филиалҳои бақайдгирифта танҳо нуқтаҳои хизматрасонӣ фаъолият доранд (маъмулан як нафар ё бозрасҳои қарзӣ барои додану гирифтани маблағҳои нақд кор мекунанд), қонун онҳоро барои пардохти андози иловагӣ ӯҳдадор намекунад. Мутобиқи Кодекси андоз ҳар як корманди наве, ки дар вазифаи худ аз 1 моҳ зиёд кор мекунад, ӯҳдадор аст андоз аз даромад, андоз аз фоида ва андози иҷтимоӣ пардохт намояд. Дар параграфи дигар гуфта мешавад, ки ин андозҳо дар нуқтаҳои хизматрасонӣ бояд супурда нашаванд, агар дар он ҷо музди меҳнат пардохт карда нашавад (яъне агар музди меҳнат дар офиси асосӣ ё дар филиал пардохт гардад). Бо вуҷуди ин, мақомоти маҳаллӣ ба кормандони нуқтаҳои хизматрасонӣ	карда шавад: “Бонкҳо ва ташкилотҳои маблағгузории хурде, ки дар маҳалҳо нуқтаҳои хизматрасонӣ доранд, ҳамаи андозпулиҳои худро бо тартиби мутамарказ ба воситаи офиси асосии худ пардохт мекунанд (ба истиснои андози иҷтимоӣ ва андоз аз даромади шахсони воқеие, ки шахси ҳуқуқӣ нестанд)”. Дар байни кормандони мақомоти маҳаллии андоз корҳои маърифатӣ бурда шавад ва ба маълумоти онҳо расонда шавад, ки агар андоз дар офиси асосӣ ё филиалҳо пардохт шуда бошад, он гоҳ дар нуқтаҳои хизматрасонӣ набояд андоз пардохт гардад; Барои риояи ин амал чораҳо андешида шавад.				АТМХТ гирифташуда ро дастгирӣ намуд ва онҳоро ба мақомоти салоҳиятдор пешниҳод кард. Ҳалли ин масъала ба салоҳияти Кумитаи давлатии андоз дохил мешавад.

	муроҷиат карда, онҳоро ба пардохт кардани андози иловагӣ маҷбур кардаанд.					
50	Тибқи Кодекси андоз Муассисаҳои молиявии байналхалқӣ дар маҷмӯъ 15% андоз аз фоида пардохт мекунанд, вале агар онҳо хизматҳои иловагии молиявӣ, масалан лизинги хурд ё суғуртаи хурд, ки ҳамчун “дигар хизматрасониҳои муайян шудаанд, пешниҳод намоянд, он гоҳ даромад аз ин гуна хизматрасониҳо ба андозаи 25% андозбандӣ мешавад.	Ба Кодекси андоз тағйирот ворид гардад ва дар он эзоҳ дода шавад, ки хизматҳои иловагии молиявии муассисаҳои молиявии байналхалқӣ, аз қабили лизинги хурд ва суғуртаи хурд низ бояд ба андозаи 15% андозбандӣ гардад.	Кумитаи давлатии андоз, БМТ	2010	GTZ	
51.	Ҳисоботе, ки БМТ аз ТМХ талаб мекунад, ба ҳисоботе, ки БМТ аз бонкҳои тиҷортӣ талаб мекунад, монанд аст (масалан, ТАКХ ба БМТ ҳамон нақшаи ҳисобҳоеро, ки бонкҳои тиҷоратӣ пешниҳод мекунанд, бояд пешниҳод намоянд). Бинобар маҳдудияти кадрҳо ба ТМХ иҷро кардани ин	Талаботи БМТ барои ҳисоботе, ки ТМХ пешниҳод мекунанд, таҳлил ва содда карда шавад. Ба ТМХ иҷозат дода шавад, ки ҳамон низоми ҳисоботдиҳие, ки айни замон дар якчанд бонкҳо озмуда мешавад, дар режими “онлайн “ истифода баранд. Ба кормандони ТМХ истифодаи ҳисоботдиҳӣ	БМТ, АТМХТ	солҳои 2010-2011	GTZ	Низомномаи БМТ “Дар бораи тағйир додани мӯҳлати пешниҳоди ҳисоботҳои ТМХ ба БМТ” таҳия шудааст. Шӯрои БМТ айни замон онро баррасӣ

	талаботҳо хеле мушкил мебошад.	тариқи онлайн таълим дода шавад.				дорад.
52.	Тибқи Қонун "Дар бораи маблағгузории хурд" (моддаи 20), ба ташкилотҳои амонатии кредитии хурд барориши коғази қиматнок ва саҳмия манъ карда шудааст, ҳарчанд онҳо ҳамчун ҷамъиятҳои саҳомии пӯшида низ ба қайд гирифта мешаванд.	Ба Қонун "Дар бораи маблағгузории хурд" тағйирот ворид карда, ба ТАКХ, ки дар шакли ҷамъиятҳои саҳомии пӯшида кушода мешаванд, барориши коғази қиматнок- саҳмия иҷозат дода шавад.	БМТ	соли 2010	GTZ, ICCO	Гурӯҳи кории БМТ лоиҳаи Қонуни нави ҶТ "Дар бораи маблағгузори и хурд"-ро бо тағйироту иловаҳо оид ба ин масъала таҳия мекунад.
53	Низоми иттилоотии қарзӣ : Он маълумоте, ки дар бораи муштариён ТМХ дар ихтиёр доранд, дар пешрави фаъолияти бюрои қарз ва ТМХ нақши муҳим мебозад. Дар бахши маблағгузории хурд барои ташкили низоми иттилоотии қарзӣ ҳавасмандии зиёд ба назар мерасад.	АТМХТ ба раванди ташкили бюрои қарзӣ ҷалб карда шавад. Имкониятҳои ташкилотҳои маблағгузории хурд зиёд карда шавад, то онҳо тавонад бо бюрои қарз ҳамкорӣ намоянд.	БМТ, АТМХТ	солҳои 201-2011	БТТА, КМБ	БМТ, АТМХТ ва якчанд ташкилотҳои маблағгузори и хурди дигар дар ҳайати гурӯҳи корие, ки дар доираи лоиҳа оид ба омода ва таъсиси бюрои қарз ташкил мешавад, иштирок

						мекунанд
В. Суғурта **1. Чораҳои сиёсӣ ва заминаи ҳуқуқӣ**						
54	Тоҷикистон узви *IAIS (АБМНС*) нест, бинобар ин Назорати давлатии суғурта барои шинос шудан бо меъёрҳои IAIS (АБМНС) ва дастури амал кардани онҳо имкон надорад. Ассотсиатсияи байналхалқии мақомоти назорати суғурта (IAIS - АБМНС) барои муайян кардани ҳолати кунунии бахши суғурта таҳқиқ нагузаронидааст. Заминаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда дар соҳаҳои асосӣ ба меъёрҳои IAIS – (АБМНС)мутобиқат намекунад. Заминаи амалкунандаи меъёрию ҳуқуқӣ, ки ба Қонун “Дар бораи суғурта” аз соли 1994 такя мекунад, ин камбудиҳоро дорад: • ҳимояи нокифояи шахсони	**IAIS таҳлилу таҳқиқ ҳаматарафа гузаронида, ҳолати ҷории бахши суғуртаро муайян намояд:** **• дар бораи вариантҳои гуногуни стратегии рушд ва сохтори бахши суғурта ҳисобот омода карда шавад.** **Вариантҳои ташкил кардани мақоми мустақили танзимкунанда таҳлил карда шавад.** **Ақаллан зарур аст, ки ин се варианти зерин мавриди омӯзиш қарор гирад:** **i) ба зиммаи Бонки миллии Тоҷикистон вогузор намудани назорати суғурта;** **ii) ба зиммаи мақоми**	Назорати давлатии суғурта	соли 2010 соли 2010 соли 2010 соли 2011	Кӯмаки техникӣ зарур аст	

	суғурташуда аз амалҳои ғайриқонунӣ ва пардохтнопазирии ширкатҳои суғурта; • мақоме, ки соҳаи суғуртаро танзим мекунад, мустақил нест. • мақоми мустақиле, ки бахши суғуртаро ба танзим медарорад, бинобар маҳдуд будани бозори суғурта танҳо аз ҳисоби ҳақгузориҳои ночизи ширкатҳои суғурта наметавонад дуруст фаъолият анҷом диҳад. • механизми дар назди Вазорати молия фаъолияткунанда барои амалӣ намудани сиёсати кадрие, ки ба Вазорати молия тобеъ набошад, мушкилот ба миён меорад ва мақоми танзимкунандаро дастнигари маблағҳои аз буҷет ҷудошаванда мегардонад (музди кори бозрасҳои Назорати давлатии суғурта назар ба музди кори бозрасҳои БМТ камтар аст, бинобар ин ба	**нави мустақили ғайрибонкии танзимкунанда вогузор намдуни назорати суғурта;** **iii) аз тобеияти Вазорати молия баровардани мақоми танзимкунанда и суғурта ва додани статуси мустақил ба он.** **• Қабул кардани қарор дар бораи барномаи стратегӣ.** **• Ба Қонун “Дар бораи суғурта” муқаррароти зерин ворид карда шавад (ё қонуни нав қабул шавад):** **i) шаклҳои дақиқ муайяншудаи ҳозиразамони суғуртаи ҳаёт ва дигар намудҳои**				

	кор қабул кардан ва нигоҳ доштани кормандони соҳибтахассус мушкил гаштааст). • ваколатҳои ҳуқуқии Назорати давлатии суғурта нокифояанд. •асосҳои ҳуқуқии суғурта сусту заиф буда, ҷанбаҳои асосии суғуртаро фаро намегиранд. • монополияи 15 намуди суғурта, ки дар қонунгузорӣ сабт шудааст, рақобатпазириро дар бахши суғурта аз байн мебарад. •ҳиссаи ҷоизи ҳадди ниҳоии моликияти хориҷӣ ба андозаи 49%, воридшавии сармояи хориҷиро маҳдуд месозад. • ҳуқуқҳои кормандони мақомоти назораткунанда дар сатҳи зарурӣ ҳифз нашудаанд. [FSAP TN банди 21 ва AM банди *55]* SISS лоиҳаи Қонун "Дар бораи фаъолияти суғурта"	**суғурта;** **ii) ҳимояи ҳуқуқҳои шахсони суғурташуда;** **iii) манъ кардани монополияи мавҷудаи бахши суғурта, ки дар қонунгузорӣ сабт шудааст;** **iv) ҷорӣ кардани тартиби баробарӣ барои сармоягузорони хориҷӣ дар бахши суғурта;** **v) муайян кардани мақоми мустақили танзим ва роҳбарикунанда бо додани ваколатҳои зиёд, аз ҷумла дар бахши иҷозатномадиҳӣ;** **vi) ваколатҳои мақоми танзимкунанда**				

	–ро таҳия намуда моҳи августи соли 2009 ба Ҳукумат пешниҳод кард. Қонуни мазкур матолиби зеринро дар бар мегирад: •фаслҳо доир ба суғуртаи ҳаёт ва суғуртаи умумӣ дақиқ муайян шудаанд; •ҳимояи ҳуқуқҳои тарафҳои суғурташуда; •бо мақсади аз байн бурдани монополия, он ширкатҳое, ки дар минтақаҳои асосии Тоҷикистон филиалҳо доранд ва сармояи асосиашон аз 1 млн. зиёд аст, ваколатдоранд, ки суғуртаи ҳатмиро пешниҳод кунанд; •ҷорӣ кардани муқаррароти якхела барои сармоягузорони маҳаллӣ ва хориҷӣ дар бозори суғуртаи Тоҷикистон [FSAP TN банди 21 ва AM банди 55]		**и суғурта бояд таҳияи дастурҳои пруденсиалиро оид ба ҳамаи ҷанбаҳои суғуртаи ширкатҳо пешбинӣ намояд, аз ҷумла:** **• меъёрҳои ҳисобдорӣ, аудит ва суғурта;** **•идоракунӣ** **•меъёрҳои мутобиқат;** **•идоракунии хавфҳо;** **•сиёсати аз нав суғурта кардан (суғуртаи муҷаддад);** **• идоракунии сармоягузорӣ;** **•баҳодиҳӣ ва қобилияти**				

		пардохт; **•аутсорсинги вазифаҳои асосӣ, аз қабили: хизматрасонии суғурта, баҳодиҳии** хавф, мушаххас кардани талаботи суғурта; •таҳлили суғурта (актуарӣ). vii) ваколатҳои агентии танзими суғурта танзим намудани рафтор дар бозори ширкатҳои суғурта, миёнаравон ва агентҳоро дар бар мегирад, аз ҷумла: • талаби ифшои иттилоот; • маркетинг ва рекламаи хизматрасониҳои суғурта; • қонеъ кардани шикоят. viii) ҳуқуқҳои кормандони мақоми назорат бояд ҳифз карда шава; Заминаи танзимкунанда				

		барои ворид шудан ба МАОНС омода карда шавад.				
2. Заминаи меъёрӣ						
55	Муқаррароти амалкунандаи мақбул (пруденсиалӣ) ба меъёрҳои байналхалқӣ ҷавобгӯ нест ва барои муайян кардани пардохтпазирии ширкатҳо имкон намедиҳад. [Суғуртаи FSAP TN саҳ.4 банди 6]	• Таҳия кардани талаботи пруденсиалӣ мутобиқи стандартҳои IAIS, аз ҷумла: i) меъёрҳои иҷозатномадиҳӣ; ii) сиёсати сармоягузорӣ; iii) усулҳои аз нав суғурта кардан (суғуртаи муҷаддад); iv) баҳодиҳӣ ва пардохтпазирӣ; v) барномаи идорасозии хавфҳо vi) стандартҳои мутобиқат ба талабот; vii) идорасозӣ viii) аутсорсинги фаъолияти асосӣ, масалан, маслиҳатдиҳӣ оид ба суғурта, баҳодиҳии арзиши хавф ва	Назорати давлатии суғурта	соли 2011	Кӯмаки техникӣ зарур аст	

		қонеъ гардондани талаботҳои суғурта. • Омода карда шавад: i) дастурамал оид ба гузарондани тафтиш; ii) дастурамали таҳлили маълумот; iii) дастурамали назорати дохилӣ; iv) дастури роҳбарии кадрҳо ва кодекси рафтор.				
56	Шумораи ширкатҳои хурди суғурта асосан бинобар зиёд набудани сармояи ҳатмӣ (175 000 сомонӣ) ва меъёрҳои ғайристандартии иҷозатномадиҳӣ якбора зиёд шудааст. Дар Тоҷикистон 14 ширкати суғурта фаъолият доранд, ки ин барои чунин як бозори хурд и суғурта хеле зиёд мебошад. (Суғуртаи FSAP TN саҳ.5, банди 9).	• Тағйироту иловаҳо оид ба зиёд намудани андози ҳадди ақалли сармояи ширкатҳои суғурта ворид карда шавад; доир ба талаботи андозаи ҳадди ақали сармоя бо назардошти таваррум ва дигаргуниҳои бозор тағйирот ворид карда шавад; • Талабот оид ба мавҷудияти захираи тасбиткунанда илова бар талаботи мавҷуда ба пардохтпазирӣ ва захира ба шартҳои гирифтани иҷозатномаи фаъолияти суғурта дохил карда	Назорати давлатии суғурта	соли 2010	Кӯмаки техникӣ зарур аст.	

		шавад. • Талаб карда шавад, ки ҳама гуна ҳисобу китоб аз рӯи захираҳо дар заминаи баҳодиҳии суғурта сурат гирад ва таҳлил гардад.				
57	Дастурамал дар бораи азнавсуғурта мавҷуд аст, вале он ба меъёрҳои нави МАОНС оид ба азнавсуғурта мутобиқат намекунад, аз ин рӯ нақши азнавсуғурта дар идоракунии хавфҳо ва кам кардани онҳо ҳоло амиқ дарк нашудааст. Усулҳои азнавсуғурта (суғуртаи муҷаддад) камбудиҳо дорад, ва ин камбудиҳо манфиати азнавсуғуртаро маҳдуд карда, инчунин баъзе ширкатҳои суғуртаро ба хавфҳои калон рӯ ба рӯ месозад: i) хавфҳои баъзе ширкатҳои маҳаллӣ, ки бо азнавсуғурта (суғуртаи муҷаддад) ҳимоя нашудаанд, аз имконоти молиявии онҳо зиёд мебошад; ii) ҳанӯз стандартҳои	•Мониторинги назорат амалиёти азнавсуғурта (суғуртаи муҷаддад) тавассути гузаронидани аудити ҳисоботҳои молиявӣ, аз ҷумла ӯҳдадориҳои қарзӣ ва созишномаҳои азнавсуғуртаи ширкатҳо; •ҷамъоварии маълумот дар бораи қобилияти пардохти азнавсуғуртакунандагон ва таъсири умумии хавфҳои гузаранда; • мавриди амал қарор додани дастурамали азнавсуғурта (суғуртаи муҷаддад), ки ба меъёрҳои IAIS ҷавобгӯ бошад; • омода намудани қайдҳои тавзеҳӣ дар бораи сиёсати нави IAIS барои қонеъ гардонидани даъвою эътирозҳо дар бахши	Назорати давлатии суғурта	соли 2010 соли 2010 соли 2011 соли 2011	Кӯмаки техникӣ зарур аст.	

	азнавсуғурта (суғуртаи муҷаддад) таҳия нашудаанд. [Суғуртаи FSAP банди TN. 18]	азнавсуғурта.				
58	Имконоти техникии назорати суғуртаи давлатӣ барои назорат кардани хизматрасониҳои азнавсуғурта (суғуртаи муҷаддад) маҳдуд аст. [Суғуртаи FSAP TN саҳ. 9 банди 22]	•Нақшаи мукаммали зиёд кардани имконоти назорати давлатии суғурта барои иҷрои босамари вазифаҳои танзимӣ ва назоратии он тартиб дода шавад. Нақшаи мазкур бояд масоили зеринро дар бар гирад: i) банақшагирии корҳои ташкилӣ; ii) банақшагирии кормандон (миқдор ва тахассуси кормандон); iii) банақшагирии ба кор қабул кардани кормандон; iv) муайян кардани талабот ба ТИ; v) таҳияи барномаи таълимӣ; vi) тарзу усулҳои амалӣ намудани нақша. • Иҷро кардани нақша	Назорати давлатии суғурта	соли 2010 солҳои 2011-2013	Кӯмаки техникӣ зарур аст	
	3. Инфраструктураи дигари бахши суғурта					
59	Набудани ассотсиатсияи	Ташкил намудани	Назорати давлатии	соли 2010	Кӯмаки	

	ҷумҳуриявии суғурта, ки барои ҷорӣ намудани тартибу низом дар бозори суғурта ва намояндагии манфиатҳои ин бахш дар муколама бо мақоми танзим қодир бошад, камбудии асосии низоми суғурта ба ҳисоб меравад. **[Суғурта TN саҳ. 4 банди 7, ташкилот нишон дода нашудааст]**	Ассотсиатсияи ширкатҳои суғурта бо мақсади намояндагии манфиатҳои онҳо.	суғурта ва ширкатҳои суғурта		техникӣ зарур аст	

	Вазъи ҷорӣ	Амал ё ислоҳот барои иҷро намудан	Вазорат, агентии масъул ва ғ.	Мӯҳлати иҷро	Кӯмаки техникии донор (агар чунин кӯмак расонида шавад)	Ҳолат (то 1 сентябри соли 2009)
60	Бахши суғурта маълумоти зарурӣ дар ихтиёр надорад, аз ҷумла: (i) барои гузаронидани мониторинги дақиқи пардохтпазирӣ; (ii) дуруст муайян кардани ҳаҷми заахираҳои дахлдори техникӣ ва (iii) маълумот	Аз ҳисоби намояндагони Назорати давлатии суғурта, бахши суғурта ва аз ҳисоби дигар мутахассисон барои ҷамъоварии маълумоти оморӣ оид ба талаботи суғурта, пардохтҳои суғурта,	Назорати давлатии суғурта	соли 2010	Кӯмаки техникӣ зарур аст	

	дар бораи нархи хизматрасониҳои суғурта. Дар бахши суғурта таносуби арзу даъвоҳо хеле кам аст – 12% (с.2006), вале тибқи маълумоти мавҷуда маълум нест, ки ин бо сабаби аз тарафи ширкатҳо амалӣ нашудани сиёсати дахлдор, андозаи нокифояи таъмини захираҳои техникӣ ё бинобар нархҳои пастшуда ба миён меояд, ё сабабҳои дигар дорад. (IPSAP Суғурта TN саҳ.16)	бекор кардани суғурта, давраҳо ва андозаи зиён, инчунин дигар маълумотҳо дар бораи ҳар як намуди суғурта гурӯҳи корӣ таъсис дода шавад, то Назорати давлатии суғурта ва ширкатҳои суғурта барои муайян кардани ҳаҷми захираҳои ҷоиз ва фароҳам овардани заминаи суғурта дар Тоҷикистон аз онҳо истифода баранд.				
61	Ҳисобдорӣ мутобиқи Қонун “Дар бораи ҳисобдорӣ” ва стандартҳои соддашудаи ҳисобдорӣ бурда мешаавд. Стандартҳои СБҲМ 4 оид ба шартномаи суғурта қабул шуда буд. Маълумот дар бораи вазъи молиявии ширкатҳои суғурта ҳар сол дар нашрияҳои давлатӣ мутобиқи Қонун “Дар бораи суғурта” чоп мешавад. Аммо дар амал аксар вақт ин меъёрҳо бинобар заиф будани имкониятҳои онҳо татбиқ намегардад. Дар Тоҷикистон дар соҳаи актуария (суғурта)мутахассис нест ва ягон бор ҳам ҳисобдории актуария (суғурта) гузаронида нашудааст. Набудани қоидаҳои намунавии	• Ҷорӣ намудани стандартҳои ягонаи ҳисобдорӣ, аудит ва суғурта мутобиқи IASIS ва IASB (Стандартҳои байналхалқии ҳисобдорӣ); • Дастурамали риояи стандартҳои ҳисобдорӣ, аудит ва суғурта омода карда шавад.	Назорати давлатии суғурта, Вазорати молия	Доимо солҳои 2010-2011	Кӯмаки техникӣ зарур аст	

	ҳисобдорӣ ва меъёрҳои суғурта ба ширкатҳо имкон намедиҳад, ки шартҳо ва нишондиҳандаҳои кори суғуртакунандагон дуруст баҳогузорӣ шаванд. Меъёрҳои ҳисобдорӣ ва суғурта бояд тарзе татбиқ ва нашр шаванд, ки ба дорандагони ҳозира ва ояндаи санади суғурта, сармоягузорон, миёнаравон, қарздиҳандагон ва бозрасон барои дуруст баҳогузорӣ кардани вазъи молиявии суғурташавандагон имконият фароҳам орад. (IPSAP Insurance TN саҳ.11 *para.31 and AM саҳ.21 para.57)*					
62	Дар бораи суғурта огоҳии комил надоштани ширкатҳо ва шахсони воқеӣ рушди бахши суғуртаро маҳдуд месозад. (FSAP Insurance саҳ.3 банди 3)	Тибқи самтҳои ислоҳоте, ки дар боло номбар шуданд, сиёсати аз бахши суғурта огоҳ сохтани аҳолӣ аз рӯи масоили зерин роҳандозӣ гардад: • бахши суғурта чӣ тавр фаъолият мекунад; • маҳсулоти суғурта аз тарафи кӣ фурӯхта мешавад? • ҳақгузориҳои гирифташудаи суғурта чӣ тавр истифода мешаванд? • ин бахшро кӣ ба	Назорати давлатии суғурта	соли 2013	Кӯмаки техникӣ зарур аст	

		танзим медарорад? • хавфҳо чӣ тавр пӯшонида мешаванд? • соҳиби санади суғурта кадом ҳуқуқҳоро доро аст?			

	Вазъи ҷорӣ (кунунӣ)	Амал ё ислоҳот барои иҷро намудан	Вазорат, агентии масъул ва ғ.	Мӯҳлати иҷро	Кӯмаки техникии донор (агар чунин кӯмак расонида шавад)	Ҳолат (то 1 сентябри соли 2009)
		• чӣ тавр доир ба ширкатҳои суғурта ва вазъи молиявии онҳо маълумот ба даст овард? • чӣ тавр даъвою талаботҳои суғурта бояд ба қайд гирифта шавад; баррасии онҳо. • даъвою талаботҳои суғурта дар куҷо ва чӣ тавр нигоҳ дошта мешаванд?				
Г. Лизинг (иҷораи молиявӣ)						
63	Бинобар маҳдуд будани қарздиҳии дарозмӯҳлати	Таҳияи хизматрасониҳои лизингӣ ва зиёд намудани	Бонкҳо ва ширкатҳои	Солҳои 2010-2012	КБМ, СЕКО, ИА	

	бонкҳо дар Тоҷикистон барои лизинги таҷҳизот (иҷорагирии таҷҳизот), харидани таҷҳизоти нав ва ивази хатҳои кӯҳнашудаи истеҳсолӣ талабот зиёд мебошад. Таҷҳизоти кӯҳнашуда имкон намедиҳад, ки ширкатҳо бо иқтидори пурра кор кунанд ва талаботи худро қонеъ гардонанд. Ин пеш аз ҳама ба истеҳсолот ва соҳаи кишоварзӣ дахл дорад. Аз рӯзи қабули Қонун "Дар бораи лизинг" (соли 2003), лизинг бо суръат пеш рафта истодааст, вале бинобар заминаи нокифоя доштан он ба мисли пештара танҳо як қисми хурду ночизи бахши молиявиро ташкил медиҳаду халос.	имконоти он бо мақсади имзои қарордодҳои лизингӣ, инчунин ҷалби маблағҳои дарозмӯҳлат барои амалиёти лизингӣ.	лизингӣ, Ассотсиатсияи бонкҳо			
64	Дар муқоиса бо қарзи бонкӣ муносибат ба лизинг бинобар пардохти андози арзиши изофа як хел нест. Таҷҳизотро бе пардохти андози арзиши изофӣ (ААИ) ворид кардан мумкин аст, агар вай аз ҳисоби қарзи бонкӣ харида шавад; аммо агар чунин таҷҳизот бо мақсади лизинг ворид шуда, баъдан аз иҷорадеҳ ба	Шарҳу тафсири андозбандии амалиёти лизинг ва аз байн бурдани ҳар гуна амалҳои беадолатонаи андозбандии лизинг дар муқоиса бо дигар намудҳои қарздиҳӣ.	Вазорати молия, Кумитаи андоз	соли 2010	КМБ, СЕКО, БҶ	Тағйиротҳое, ки ворид кардани онҳо ба моддаи 211 Кодекси андоз тавсия шудаанд, ба барномаи 200 – рӯзаи рушди мамлакат дохил карда

	иҷорагир дода шавад, он гоҳ ААИ пардохт карда мешавад. Ҳатто агар таҷҳизот дар дохили мамлакат бидуни пардохти ААИ харида шавад ҳам, вале ҳангоми аз иҷорадеҳ ба иҷорагир додани он бояд ААИ пардохт карда шавад. Ин лизингро назар ба қарздиҳии оддӣ нисбатан гарон месозад.					шудаанд.
65	Дар Қонуни амалкунанда аз нав ба иҷора додан манъ шудааст	**Тағйирот ба Қонун “Дар бораи лизинг” аз нав ба иҷора доданро иҷозат медиҳад.**	Вазорати адлия, Ассотсиатсияи бонкҳо	соли 2014	КМБ, СЕКО	
Д- Бозори сармоя						
66	Дар Тоҷикистон дар бозори сармоя воқеан амалиёт анҷом дода намешавад. Бозори сармоя ба коғазҳои қиматнок ва пардохтпазирӣ эҳтиёҷ дорад. Таъмини (гарави) иловагии додашаванда, ки хеле маҳдуд аст, ба БМТ барои гузаронидани амалиёти репо имкон намедиҳад ва садди роҳи рушди бозори байнибонкии асъор мегардад. Аз тарафи БМТ сертификатҳои амонатӣ бароварда мешавад, вале	• Коғазҳои қиматноки давлатии гуногунмӯҳлат бароварда шаванд ва дар музояда ба хотири муайян кардани даромаднокӣ ба фурӯш гузошта шаванд. • Вомбаргҳои давлатии фурӯхтанашуда, ки дар китобҳои ҳисобдории БМТ сабт гардидаанд, таъмин гарданд ва	Вазорати молия, БМТ	соли 2010 соли 2010	ХБА, СЕКО	

	миқдори онҳо дар музояда хеле кам аст ва бонки давлатӣ ҳар як барориши онҳоро бо меъёри фоизии ҳақиқии паст харидорӣ мекунад, ки ин аз набудани нархгузории рақобатнок шаҳодат медиҳад. Бозори дуюмдараҷаи сертификатҳои БМТ амал намекунад; меъёрҳои фоизӣ ва даромаднокӣ дар бозор муайян карда намешаванд.	сертификатҳои амонатии БМТ, ки ба қарз таъмин шудаанд, ҳамчун фишанги асосии бозорӣ бо салоҳдиди БМТ иваз карда шаванд. • Якчанд низомномаҳои меъёрӣ дар бораи барориши коғазҳои қиматноки тиҷоратӣ ва вомҳо аз тарафи ширкатҳои давлатӣ ва хусусии корпоративӣ омода ва нашр карда шаванд.				
67	Зерсохтори (инфраструктураи) ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ (ниҳодӣ) маҳдуд мебошад. Зарур аст, ки барои муайян кардани худи мафҳуми мақоми танзимкунанда, низоми ҷуброн, фишангҳои амонатнигаҳдорӣ, маркетинг ва гардиши коғазҳои қиматнок қарорҳои ҷиддӣ қабул карда шаванд.	• Заминаи мавҷудаи ҳуқуқӣ, меъёрӣ ва институтсионалӣ (ниҳодӣ), ки фаъолият дар бозори сармояро муайян мекунад, таҳлил карда шавад ва он чи ки ба усулҳои асосии Ташкилоти байналмилалии комиссияи коғазҳои қиматнок мутобиқат надорад, бо мақсади ба шароити Тоҷикистон мувофиқ кардани онҳо ошкор карда шавад. • Ҳуҷҷат дар бораи	Вазорати молия, БМТ	соли 2010 соли 2011	БТТА Кӯмаки техникии дигар зарур аст	

		вариантҳои сиёсати қабули қарорҳои муҳим оид ба ин масъалаҳо омода карда шавад[5] : 1) мақоме, ки фаъолияти бозори сармояро ба танзим медарорад ; 2) низоми клиринг ва ҳисоббаробарӣ; 3) фишангҳои масъулияти амонатнигаҳдорӣ; 4) барномаи амали (платформаи) савдо • Баъд аз ба итмом расонидани шарҳу баррасӣ ва қабули қарори ниҳоӣ оид ба сохтори институтсионалӣ (ниҳодӣ) бо мақсади ташкили заминаи ҳуқуқӣ қонунҳои зарурӣ ва тағйирот ба қонунҳои амалкунанда таҳия гарданд. • Баъди анҷом додани кори заминаи ҳуқуқӣ низомномаҳои меъёрӣ дар ин бора омода карда шаванд: 1. кори биржаи пулу коғазҳои қиматнок (фондӣ) ҳамчун ташкилоти худтанзим; 2.клиринг ва ҳисоббаробарӣ;		соли 2012 соли 2012		

		3. механизми амонатнигаҳдории ба боварӣ асосёфта . • меъёрҳои иҷозатномадиҳӣ барои дилер ва брокерҳои коғазҳои қиматнок.				